

Torsdagen den 15 oktober

Kl. 12.00–13.21
14.00–15.02

§ 1 Anmälan om ersättare

Tredje vice talmannen anmälde att *Camilla Hansén* (MP) skulle tjänstgöra som ersättare för *Jonas Eriksson* (MP) under tiden för hans ledighet den 18 januari 2016–31 juli 2016.

§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2015/16:2 för tisdagen den 13 oktober i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16:25

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:25 Regeringsutspel om försvårande av uthyrning av bostad
av Mats Green (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 22 oktober 2015.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 13 oktober 2015

Näringsdepartementet

Mehmet Kaplan (MP)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:63 Åtgärder mot bilindustrins utsläppsfusk
av Jens Holm (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 6 november 2015.
Klimat- och miljöministern har inte möjlighet att besvara interpellationen
inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 14 oktober 2015

Miljö- och energidepartementet

Åsa Romson (MP)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

§ 4 Anmälan om faktapromemorior

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2015/16:FPM3 Förordning om att etablera permanent mekanism för omfördelning av personer i behov av skydd *KOM(2015) 450* till socialförsäkringsutskottet

2015/16:FPM4 Provisoriska åtgärder på området internationellt skydd till förmån för Italien, Grekland och Ungern *KOM(2015) 451* till socialförsäkringsutskottet

2015/16:FPM5 Kommissionens meddelande om EU:s handlingsplan för återvändande *KOM(2015) 453* till socialförsäkringsutskottet

2015/16:FPM6 Förordning om gemensam lista för säkra ursprungsländer *KOM(2015) 452* till socialförsäkringsutskottet

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2015/16:26 till finansutskottet

Skrivelse

2015/16:25 till konstitutionsutskottet

§ 6 Förnyad bordläggning

Följande dokument bordlades för andra gången:

Yrkandet om misstroendeförklaring mot finansminister Magdalena Andersson (S)

Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Ärade ledamöter! Jabar Amin och Amineh Kakabaveh har i två interpellationer ställt frågor om den politiska situationen och våldsutvecklingen i Turkiet. Jag väljer att besvara interpellationerna i ett sammanhang.

Jag känner stor oro över utvecklingen i Turkiet och har vid en rad tillfällen tydligt tagit avstånd från det upptrappade våldet mellan regeringen och PKK. Jag har fördömt angrepp mot partilokaler och mot medier. Jag ser bekymrat på situationen för journalister i landet. Sverige står bakom de tydliga uttalanden om utvecklingen i Turkiet som EU gjort. Sverige och EU uppmanar med kraft parterna att lägga ned vapnen och återuppta fredsprocessen.

Jag tog i augusti emot HDP-ledaren Selahattin Demirtaş i Stockholm, och jag för löpande samtal med företrädare för den turkiska regeringen och oppositionen, inklusive HDP-ledaren, om situationen i landet och i regionen.

Sverige betraktar en återupptagen kurdisk fredsprocess som av avgörande betydelse för Turkiets fortsatta demokratisering, med central bäring på landets EU-närmande. Genom vårt aktiva politiska stöd till fortsatta turkiska reformer och landets EU-process, inklusive ett bilateralt reformstöd inriktat på stärkt demokrati, rättsstat och mänskliga rättigheter, vill vi verka för en demokratisk utveckling som också bidrar till framsteg i fredsprocessen och stärkta mänskliga rättigheter.

En återupptagen fredsprocess skulle även kunna bidra till ökad stabilitet över Turkiets gränser, inte minst i Syrien och Irak. Jag vill framhäva att Turkiet tagit ett avgörande ansvar för de stora flyktingströmmarna från dessa grannländer.

Parlamentsvalet den 7 juni var ett styrketecken för turkisk demokrati och visade på dynamiken i det turkiska samhället. Det vilar ett avgörande ansvar på alla demokratiska krafter i Turkiet att stävja hot och våldsamheter som kan försvåra en fri och öppen valrörelse och genomförandet av rättvisa val i hela landet den 1 november. Vi förväntar oss att de rekommendationer som givits av internationella valobservatörer för att säkerställa förutsättningar för en fri och öppen politisk debatt och fredliga åsiktsyttringar i Turkiet efterlevs.

Sverige bidrar med valobservatörer inom ramen för internationella valövervakningsmissioner samtidigt som vi stöttar lokala initiativ för valövervakning.

Anf. 2 JABAR AMIN (MP):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka utrikesministern för svaret.

Jag vill ta fasta på en del positiva och viktiga delar av svaret. Bland annat sa utrikesministern: "Sverige betraktar en återupptagen kurdisk fredsprocess som av avgörande betydelse för Turkiets fortsatta demokratisering, med central bäring på landets EU-närmande." Det är mycket positivt att regeringen har insikten att detta är viktigt och att demokratiseringen av Turkiet inte kan ske utan att man löser den kurdiska frågan. Jag vill tacka utrikesministern för detta.

Dessutom delar jag helt och hållet utrikesministerns bedömning och uppfattning när hon säger: ”En återupptagen fredsprocess skulle även kunna bidra till ökad stabilitet över Turkiets gränser, inte minst i Syrien och Irak.” Det är självfallet så att ett Turkiet i ständigt krig och i ständig intern konflikt kommer att ha bäring inte bara på Irak och Syrien utan till och med på Iran. Det är en destabiliserande faktor om vi har ett läge där Turkiet är i ständig konflikt med minoriteterna i det egna landet.

Fru talman! Med detta sagt vill jag återgå till huvudfrågan i min interpellation, nämligen vad regeringen och utrikesministern avser att göra för att kritisera – och inte bara i allmänna ordalag – den turkiska regeringen för alla de övergrepp som har begåtts under de senaste fem sex månaderna.

Det handlar om militär belägring av kurdiska städer, där militären skjuter på barn och kvinnor. Det handlar om en våg av lagvidriga arresteringar. Det handlar om kränkning av andra länders territorium. Det handlar om att bomba byar i irakiska Kurdistan. Det handlar om direkt och indirekt stöd till terrororganisationen Isis. Det handlar om att oberoende tidningar angrips medan regeringen passivt tittar på. Det handlar om att underblåsa attacker och angrepp på det moderna och mångkulturella partiet HDP, så att deras kontor i olika städer angrips. Det handlar om att uppvigla och hetsa mot kurderna.

Detta gör staten antingen direkt genom att staten själv bestämmer om till exempel belägring av städer eller indirekt genom att staten tittar på när olika kontor och tidningar angrips. Här är det på sin plats, anser jag, att även den turkiska regeringen kritiseras för vad den gjort och för vad den gör. Det som den turkiska regeringen har gjort sig skyldig till under den senaste tiden är, anser jag, mer eller mindre statsterrorism – man belägrar militärt hela städer och skjuter på folk.

Jag tror att det är på sin plats att utrikesministern inte bara kritiserar angrepp och attacker på tidningar i allmänna ordalag utan även riktar kritik mot den turkiska regeringen. Det ska råda lag och ordning, och de mänskliga rättigheterna och folkrätten ska respekteras.

Anf. 3 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Jag skulle vilja tacka dig, utrikesminister Margot, för ditt engagemang, för det arbete du gör och även för svaret.

Jag instämmer med föregående talare i att det finns positiva saker i svaret. Det är bra att Sverige ligger på och på olika sätt försöker understödja en demokratisk utveckling i Turkiet och en ökad respekt för mänskliga rättigheter.

Men man ska inte ha för stora förhoppningar på Erdoğan, som riktar sitt angrepp mot sitt eget folk och PKK i stället för att rikta det mot den allra största faran, som är Isis. Bombningarna mot PKK slår blint och drabbar civilbefolkningen. Bomberna är i realiteten inte riktade mot PKK utan mot det kurdiska folket. Så uppfattas det av det kurdiska folket, och så uppfattas det i Mellanöstern och Turkiet. Därför är Sveriges roll väldigt viktig.

Jag har själv ställt en hel del konkreta frågor. Jag förväntar mig att utrikesministern svarar på om hon anser att det finns en plan i regeringen, EU och FN för hur man kan stoppa våldet och det som skakat världen, regionen, Sverige och alla människor. I de senaste attackerna har hittills

128 personer mördats. De flesta är kurder, arbetaraktivister, unga flickor och unga kvinnor.

DBP har lyckats med att samla kvinnor, vilket är ett hot mot Erdoğan och den islamiska staten. Han håller helt enkelt på politisk islam. Han själv är emot kvinnornas rättigheter. Han tog för två år sedan bort jämställdhetsminister och inrättade en familjeminister. Allt detta är på grund av att kurderna och socialisterna har lyckats få in 38 kvinnor i parlamentet. Det utgör ett hot mot dagens AKP-system i Turkiet som är politisk islam.

Det är väldigt viktigt att lyfta fram kvinnornas situation. I vår regering finns den utrikespolitiska dimensionen, som är väldigt viktig. Det är viktigt att nämna att kurdiska kvinnliga peshmerga har lyckats mycket bättre än Turkiet och Nato att stoppa Isis på många områden och inte minst i Kobane.

Allt detta irriterade Erdoğan mycket. Dessutom förlorade han vid de allmänna valen den 7 juni. Det vredesutbrott han fick riktades direkt mot kurderna. Kurderna hade inte röstat på honom utan på alternativa partier som de tycker främjar fred, solidaritet och rättvisa.

Jag undrar om Sverige och utrikesministern har någon konkret plan för hur våldet ska stoppas, få parterna att sitta vid förhandlingsbordet och hur vi ska se till att valet om två veckor kommer att genomföras på ett demokratiskt sätt och tryggt för alla människor, särskilt för kurderna som är i största fara.

Tre attentat har riktats mot kurder och socialister. I samtliga fall har Turkiets regim och regering stoppat undersökningar och mediernas insyn. Vi fick senast i går kväll veta att det till och med gäller de 128 som har mördats. Man undrar vem som ligger bakom detta och om det inte är regimens egna eller någon annan som ordentligt har planerat det om förövarna skyddas.

Anf. 4 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tackar interpellanterna för deras kommentarer.

Vad gör Sverige, och vad kan den svenska regeringen uträtta i den här frågan? Vår främsta plattform är EU-samarbetet. I EU-samarbetet finns nu öppnat ett spår som har att göra med Turkiets status som framtida EU-land och ett kandidatland för EU-medlemskap. Det är en viktig väg. Den finns redan utstakad. Här finns ett antal kriterier som man jobbar med. Det gör att man får en process där man måste mötas regelbundet och tala om mycket konkreta reformkrav på Turkiet.

Det andra är vad man gör inom FN-kretsen. Det är att man ser till att det ständigt förs upp till diskussion. Man ser till att frågan diskuteras och dryftas också i FN-sammanhang. Sedan är det vad vi gör genom alla våra bilaterala och övriga politiska och diplomatiska kontakter. Det är genom uttalanden och kontakter.

Som ni vet, och som jag sa i mitt svar, träffade jag Demirtaş i slutet av augusti. Det var en viktig signal att säga att vi erkänner valutgången med en så stark framgång för det kurdiska folkets parti HDP. Vi träffades på UD under hans Stockholmsbesök.

Det var ett väldigt starkt och viktigt möte för att gratulera honom och HDP till valframgångarna när partiet för första gången kom in i parlamentet. Valresultatet var ett demokratiskt styrketecken. Nu fick man en bredare representation vad gäller både etnicitet och kön än någonsin tidigare. Vi

Prot. 2015/16:14
15 oktober

Svar på
interpellationer

talade förstås också om den väldigt dramatiska händelseutvecklingen i Turkiet.

Vi följer det noga. Vi har som land nära och omfattande relationer med Turkiet. Vi har bilaterala partnerskap, strategiska reformstöd och har förstås som land uttalat stöd till Turkiets medlemskapsförhandlingar. Det finns också många här i landet som har familj och vänner där.

Vi talade om det upptrappade våldet i landet och att vapenvilan mellan PKK och Turkiet hade brutits – samma budskap hade jag gett till min turkiska utrikesministerkollega när vi hade talats vid tidigare på dagen. Jag uppmanade förstås båda parter att fortsätta att stödja freden och att bidra till att man återupptar fredsprocessen.

Efter mötet hade vi en ganska välbesökt och, vill jag påstå, uppskattad presskonferens tillsammans. Sedan dess har väldigt mycket hänt, tyvärr till det sämre. Det är en upptrappad och komplicerad konflikt i Syrien med risk för att det sprider sig över gränsen till Turkiet.

Här har Turkiet en väldigt viktig roll i att bekämpa Isil. Men det är förstås också sårbart för terrorattacker. Vi har sett utvecklingen i landet med att tidningsredaktioner och HDP:s partilokaler har attackerats och bränts ned.

Det vi kan hoppas är att man ska samlas i landet efter ha sett ett sådant terrordåd som vi upplevde bara för en kort tid sedan och att man säger: När något sådant fruktansvärt händer behöver vi samla ihop oss. Hur bidrar vi till en fredlig utveckling i landet?

Vi fortsätter att uppmana Turkiets ledning och regering och alla andra parter, inklusive HDP, att bidra till detta. Det är det viktigaste vi kan göra. Vi gör det via EU, FN och bilateralt.

Anf. 5 JABAR AMIN (MP):

Fru talman! Jag vill tacka utrikesministern för förtydligandet och redogörelsen. Det gäller särskilt det viktiga i att utrikesministern tog emot HDP-ledaren och deklarerade för omvärlden att det är en viktig part i våra relationer med Turkiet men också en viktig part för Turkiets utveckling. Det är viktigt att det finns demokratiska krafter som arbetar för försoning och fred.

Tyvärr har den turkiska staten gjort mycket under hundra år av övergrepp och förtryck mot olika minoriteter att den förtjänar kritik i denna kammare. Bara för fyra fem år sedan bestämde den att man ska se det som skedde mot armenierna som ett folkmord begånget av den turkiska staten.

Det är också andra minoriteter som har drabbats under de hundra år som den moderna turkiska staten har funnits. Den turkiska statens agerande och de olika turkiska regeringarnas agerande under olika epoker och även under denna regering förtjänar kritik när den utövar förtryck mot sina minoriteter.

Sedan närmare exakt tre decennier tillbaka har det till följd av den turkiska statens övergrepp och förtryck uppstått en befrielseorganisation som kämpar för kurdernas rättigheter i norra Kurdistan, det så kallade turkiska Kurdistan. Den är en konsekvens av den chauvinistiska politik som Turkiet har haft gentemot kurderna.

Det är viktigt för omvärlden att förstå att fred i Turkiet inte är möjligt utan förhandlingar med PKK. PKK representerar en övervägande del av kurderna i turkiska Kurdistan och är därför en viktig part.

Tyvärr har omvärlden deklarerat och sett PKK som en terrororganisation på samma sätt omvärlden såg PLO och ANC som terrororganisationer. De två sistnämndas ledare blev Nobelpristagare. Man undrar när den fängslade Öcalan får Nobelpriset.

Jag menar att det är viktigt att inse att vi måste arbeta med detta och att Turkiet måste inleda en dialog också med PKK. Därför är min följdfråga till utrikesministern: Kan utrikesministern spela eller inta en förmedlande roll mellan den turkiska staten och PKK för att se till att de fredsförhandlingar som nu är avbrutna kan återupptas? Kan Sverige spela en sådan roll? Norge spelade en sådan viktig roll i hemlighet för två tre år sedan. Nu är frågan: Kan vi i Sverige bidra med en förmedlande roll? Jag anser att det skulle vara ett stort bidrag till fredsprocessen om vi lyckades göra det.

Anf. 6 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för initiativet att bjuda in Selahattin Demirtaş och HDP till Sverige och till Utrikesdepartementet. Det betyder jättemycket.

Det är också viktigt att poängtera det vi nu har diskuterat: Räkna med kurderna! En fredsprocess i Mellanöstern utan att lösa palestiniernas och kurdernas frågor är demokratiskt totalt omöjlig. Man måste tala om minoriteter. Det finns också många andra minoriteter som assyrier, syrianer, armenier och alla dessa i de här länderna. Men de största folkgrupperna är palestinierna och kurderna.

Detta är viktigt för demokratiutvecklingen. Demokratin är på reträtt överallt, inte minst i hela Mellanöstern och särskilt i de länder där kurderna och minoriteterna finns och där islam är en politisk dimension. Där används det mot folket, mot demokratin, mot minoriteter och mot kvinnors rättigheter.

Därför är det viktigt att vi här spelar en aktiv roll för främjande av demokratin och fullvärdiga mänskliga fri- och rättigheter för alla människor, men främst när det gäller kurderna, minoriteter och kvinnor. Det är det här som har lett till de olika konflikter som i sin tur har lett till inbördeskrig. Nu är det regionalkrig eftersom Erdoğan helt enkelt har tagit sig rätten att angripa Irak – tyvärr med stöd av president Masoud Barzani, som själv har förbjudit sin egen talman och beordrat fyra ministrar i en militärkupp. Detta är de regionala makterna som understöder varandra när de behöver och sedan också kan motsätta sig varandra. Så har det varit för kurderna; kurderna har varit en bricka för alla regimer i regionen. Men när man behöver stöd allierar man helt plötsligt en klanledare med Erdoğan, som också är sultan och som vill utnämna sig till detta.

Detta spel är mycket större. Därför är det viktigt med såväl kunskaper som stödsamtal och fredssamtal. Jag hoppas att utrikesministern ganska snart talar och kanske kallar till sig Turkiets ambassadör för att se till att våldet inte sprider sig till Sverige. Vi har bevittnat hur hundratals turkiska nationalisterna bränner lokaler och protesterar. Det är alltså inte bara en, två eller tre personer.

Prot. 2015/16:14
15 oktober

Svar på
interpellationer

Därför menar jag att det är viktigt att vi nu spelar en tydlig roll. Om två veckor är det val, och också i Sverige kommer över 30 000 människor att rösta. Fredssamtalen är viktiga, och de ska ske både här i Sverige och i Turkiet. De ska föras inom Sverige men också inom EU och FN. EU:s ställning är inte alltid Sveriges ställning. Det är bara Tyskland som tycker som Sverige: Turkiet är inte ett stabilt land. De andra tycker det. Nato och USA behöver basen där, och därför är alla runt omkring Erdoğan. Men när man behöver det kritiserar man.

Jag hoppas att Sverige både fördömer och kritiserar massakrerna och även ser till att det kommande valet kommer att vara ett demokratiskt val och att den kurdiska lösningen är prioriterad på dagordningen.

Anf. 7 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Detta är en otroligt viktig och intressant diskussion med många frågor på agendan.

Jag vill gärna inleda med att säga att efter åtta år i opposition vill vi socialdemokrater visa att Sverige åter är en röst att räkna med i Mellanöstern – en progressiv röst för fred och frihet. Därför är jag stolt över regeringens och utrikesministerns arbete i regionen och för dessa frågor. Det behövs.

Det behövs en progressiv och viktig röst i Mellanöstern med tanke på det som händer – det som händer i Jerusalem, det som händer i Erbil, det som händer i Ankara och det som händer i resten av Mellanöstern. Det behövs goda krafter. Det behövs också viktiga progressiva krafter.

Vi ser att det är skillnad mellan den utrikespolitik som förs nu och den som fördes under åtta år. Skillnaderna märks tydligt. Vi för en konstruktiv dialog och diplomati, och det är jag glad och stolt över. Det handlar om att vara genomtänkt, och det handlar om att ha bra lösningar. Det är detta konstruktiv diplomati handlar om. Sedan ska vi också se till de relationer som vi har med goda progressiva krafter i regionen.

Enligt min utgångspunkt handlar det om två saker. Det ena är att fortsätta ställa krav i Turkietkontexten på respekten för de mänskliga rättigheterna, på etniska minoriteters rättigheter och på återupptagandet av en fredsprocess.

Det andra är att ha en fortsatt bra dialog med Turkiet och de progressiva krafter som jag nämnde som vill ha en förändring. Vi ser att det finns en enorm styrka och en enorm kraft i landet som har samlats runt HDP och som vill ha en förändring. Därför är det viktigt att vi fortsätter att ställa upp för de här krafterna och ger dem ett stöd.

Vi ser att situationen i Turkiet har varit våldsam efter valet i juni. Det har också tidigare talare fört fram. När HDP kom in i parlamentet för första gången efter valet mötte de ett enormt motstånd. Partilokaler har vandaliserats, och huvudkontoret i Ankara utsattes för ett attentat för inte så länge sedan. Hot och trakasserier förekommer varje dag mot demokratikämpar, fredsälskare och progressiva krafter i landet.

Vi socialdemokrater ser allvarligt på läget, och vi anser att de politiska partierna är en förutsättning för demokrati. Om deras verksamhet inte kan skyddas är demokratin hotad. Därför måste deras arbete säkras upp.

Vi har deklarerat att vi ser HDP som vårt systerparti. Därför åkte en delegation socialdemokrater och representanter från Olof Palmes internationella center till Ankara och till Diyarbakir. Vi träffade representanter

för HDP och även från vårt andra systerparti CHP och från regeringspartiet AKP. Vårt budskap var tydligt med tanke på det som har framförts tidigare: Fredsprocessen måste återupptas. Kurdfrågan ska lösas med demokratiska medel. Vapen måste ur vägen för att vi ska kunna ta några steg framåt. Kränkningar av de mänskliga rättigheterna måste upphöra. Man måste garantera fria och rättvisa val den 1 november.

Detta har vi sagt till de parter som vi träffade: Vi socialdemokrater kan spela en viktig roll, och vi vill gärna göra det. Detta skickade vi med till parterna i konflikten.

Anf. 8 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vill tacka för synpunkterna som har framförts här. Ingen ska tvivla på Sveriges hållning. Vi står upp för fred, demokrati och mänskliga rättigheter. Jag har mött uppskattning och respekt för Sveriges väldigt tydliga röst både från den turkiska regeringen, från HDP och andra och här i Sverige. Det är förstås viktigt, och det vore fint att få ett uppdrag som gav oss en roll att spela i allt detta, men det kan bara ske om parterna vill det och bjuder in till den typen av uppgift. Men jag tror att man måste kunna hålla flera tankar i huvudet samtidigt och att man måste förstå att Turkiet förstås vill ha ett erkännande för det man gör när det handlar om att ta emot flyktingar. Nästan 2 miljoner flyktingar finns nu i Turkiet, och det är viktigt att säga att de förstås behöver ett stöd från omvärlden för att kunna leva upp till den rollen, precis som andra länder i regionen gör. Det är en enorm påfrestning, och de behöver få höra att vi vet det.

De behöver också få veta att vi säger att de har rätt, som alla andra länder, att försvara sig mot terrorism när de har så många terrorhot, inte minst från Isil. Det är en uppgift som borde ena landet så att de kan säga: Vi vill inte ha den här typen av urskillningslöst dödande av civilbefolkningen här eller någon annanstans. Vi måste hjälpas åt att bekämpa terrorismen var den än förekommer. Det är väldigt viktigt.

Samtidigt måste man också säga att Turkiet nu behöver ta krafttag mot den senaste tidens våldsdåd mot politiskt engagerade medborgare, mot tidningar och partilokaler – allt det som har bidragit till en polarisering och en våldsspiral i Turkiet. Alla måste bidra, samlas och säga: Nu ska vi genomföra ett demokratiskt val, vi måste lugna ned situationen och vi måste återgå till fredsförhandlingar.

Jag håller med Amineh om att när det gäller minoriteters ställning, oavsett om det gäller palestinierna eller kurderna, kommer det att vara avgörande för hela regionen hur det här går.

Jag har ofta sagt tidigare att det som sker i Jerusalem och Palestina är som det pumpande hjärtat i hela Mellanöstern, och samma sak gäller kurdernas situation. Den turkiska regeringen har ett stort ansvar, liksom alla vi andra, för att trycka på för att se till att landet drivs på i en demokratisk riktning. Man skulle önska att presidenten vågade gå tillbaka till den roll som spelades i början av 2000-talet när man faktiskt satte sig ned för ordentliga fredsförhandlingar och att de kunde bli konstruktiva igen.

Man behöver lägga ned vapnen nu för att bana väg för fredssamtal och för en återupptagen kurdisk fredsprocess. Det är helt avgörande för Turkiets framtida utveckling.

Prot. 2015/16:14
15 oktober

Svar på
interpellationer

Jag tackar för debatten och för synpunkterna som kommer att tas med i våra fortsatta kontakter med både det kurdiska partiet och oppositionen och förstås också med regeringen i Turkiet. De kommer att vara en strategisk partner för EU framöver, för migrationsströmmarna är så starka där. Vi behöver samtala med Turkiet, och vi behöver samarbeta. Då måste reformansträngningar till.

Anf. 9 JABAR AMIN (MP):

Fru talman! Det är ingen tvekan om att det är en stor skillnad mellan den nuvarande och den förra regeringens utrikespolitik. Det måste vi ha klart för oss. Det handlar om erkännandet av Palestina. Det handlar om vår syn på Västsahara. Det handlar om det ministern sa för en stund sedan om att en lösning och en demokratisk utveckling inte är möjlig i Turkiet utan en lösning av den kurdiska frågan. Det är viktiga ståndpunkter, och de skiljer vår regering från alliansregeringen. Jag är glad över inriktningen på utrikespolitiken, där vi värnar om de mänskliga rättigheterna. Vad jag menar är att vi kan göra mer, vi kan trycka på och vi kan observera när stater, regeringar, ministrar och presidenter kränker de mänskliga rättigheterna.

Jag är glad över att ministern öppnar för en medlande roll. Ministern sa att när parterna vill är det hedrande om vi får en sådan roll. Jag hoppas att den turkiska regeringen och även PKK hör detta, och jag hoppas att vi i Sverige kan spela den rollen, för vi alla, inte bara kurderna utan också alla andra minoriteter i Turkiet, Mellanöstern och hela världen, tjänar på en fredsprocess. Har vi inte fred där har vi en värld full av oro, och då har vi inte bara problem där utan i andra delar av världen också.

Jag är glad över det svar och det förtydligande som utrikesministern gav här på slutet.

Anf. 10 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Tack än en gång, utrikesminister Margot Wallström, för dina ord och för att du öppnar dina armar och vill att parterna ska vända sig till Sverige och till dig. Jag hoppas att Sverige inte väntar på att de ska knacka på vår dörr utan att vi går till dem, för det är nödvändigt. Ibland går det faktiskt också att tvinga parterna när det är nödvändigt. Massakrer sker och Erdoğan själv håller hela omvärlden i schack när han säger att han bekämpar terrorism. Terrorhandlingar sker mer än någonsin, och fler massakrer än någonsin sker. De har bombat kurderna mer än 316 gånger. PKK gör också saker, och jag tar avstånd från allt som drabbar civila. Självklart är det Turkiet som bär ansvaret, och därför måste också Turkiet tvingas till förhandlingsbordet.

Det var faktiskt en ensidig vapenvila, alltså bara från den ena partens sida, och inte från bägge parterna. Därför vill jag betona att vår roll, utrikesministerns och Sveriges roll, är viktig för att nå en konkret fredsplan och för att tvinga parterna till detta.

Jag hoppas också, eftersom det inte finns något land i världen som har så många fängslade journalister och människorättsaktivister som Turkiet, att Sverige särskilt stöder yttrandefriheten i Turkiet. Den är oerhört viktig. Fanns inte yttrandefrihet och mediefrihet skulle vi inte få höra om den misär som råder där och den konflikt som pågår.

Anf. 11 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! För att få ett framtida fredligt Mellanöstern anser jag att två folkgruppers status måste förbättras och förändras. Den ena är palestinier, och den andra är kurder. Kurder finns utspridda i många olika länder i Mellanöstern, och vi ser vad som händer i Palestina just nu. Det här är alltså två viktiga delar. Jag tycker att regeringen har tagit många stora steg när det gäller synen på de här två folkgruppernas status och situation.

En ensidig vapenvila har nämnts, och jag tycker att den är viktig. Den är viktig för att valen ska kunna genomföras. Det är viktigt att regionen får lite lugn och ro fram till den 1 november.

Jag kan också understryka att Sverige sedan länge är en vän till Turkiet. Så har det varit oavsett vilken regering vi har haft - detta eftersom vi på längre sikt gärna skulle se ett turkiskt medlemskap i EU. Vi socialdemokrater har ju sagt att vi står bakom ett turkiskt medlemskap. Frågan handlar för oss inte om ifall det blir av utan om när.

Vi är självklart medvetna om att landet måste skydda sina minoriteter, garantera yttrandefriheten och sluta kränka de mänskliga rättigheterna. Det är också viktigt när vi diskuterar Köpenhamnskriterierna. Det finns nämligen tydliga krav på ett medlemskap.

Vi anser också att det ligger i både Sveriges och Turkiets intresse att kurdfrågan löses på ett fredligt sätt. Sverige och EU måste ha fortsatt goda kontakter med Turkiet, vilket utrikesministern också gav uttryck för. Jag menar att vi behöver inkludera Turkiet snarare än att exkludera eller isolera landet när det gäller en fredlig lösning på konflikten.

Turkiet är också en viktig framtida part i fråga om relationerna med och utvecklingen i hela Mellanöstern. I det arbetet är vi redo att hjälpa till med det vi kan.

Anf. 12 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vill tacka ledamöterna för synpunkterna.

Jag tror förstås att det är vanskligt att tvinga någon till förhandlingsbordet. Det är alltid bättre om parterna vill komma till ett förhandlingsbord. Oavsett, kan vi bara önska oss eller erbjuda en roll. Genom politisk dialog och reformstöd, som vi ger både bilateralt och genom EU, understöder vi från svenskt håll processer och aktörer i Turkiet.

Det är dessutom väldigt viktigt att ha en öppen dialog, vilket vi har genom inte minst min kollega förstås och den dialog som organiseras via EU. Vi talar även om situationer vad gäller fri- och rättigheter i Turkiet och den demokratiska framtiden för landet.

Just nu är det en ganska svårbedömd situation. Nyvalet den 1 november blir väldigt viktigt för den fortsatta utvecklingen i landet, både ekonomiskt och politiskt.

Trots osäkerheten är nyckeln till framgång för såväl reformer som fredsprocess att vi fortsätter dialogen, genom att ibland trycka på men också genom att erkänna det som är framsteg och viktiga bidrag till den globala situationen, inte minst migrations- och flyktingsituationen. Där kommer vi att fortsätta betrakta Turkiet som ett mycket centralt land att hålla öppen kontakt med.

Tack för diskussionen och debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2015/16:30 om motköp i samband med vapenaffärer

Anf. 13 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Stig Henriksson har frågat mig om jag kände till de stipendier som erbjudits de 37 thailändska officerarna inom ramen för JAS Gripen-affären med Thailand och om jag kan förklara varför detta har hemlighållits. Stig Henriksson har vidare frågat hur jag anser att trovärdigheten ska kunna återerövas när det gäller tidigare uttalanden om motköp och vilka mer principiella slutsatser jag drar av det inträffade.

Försvarets materielverk ingick 2008 ett avtal med det thailändska flygvapnet om försäljning av ett integrerat luftförsvarssystem avseende Gripen. År 2010 slöts ytterligare ett avtal avseende försäljning av bland annat sex stycken Gripenflygplan. Avtalen omfattade även utbildningar i Sverige. De båda avtalen omfattas av såväl kommersiell sekretess som utrikessekretess.

De aktuella utbildningarna ingår i leveranskontrakten och i den slutliga köpesumman. Det är således inte fråga om motköp. Det är ett begrepp som används för att beskriva situationen när en exportbeställning åtföljs av utfästelser från säljarens sida att köpa en viss kvantitet varor från mottagarlandet eller göra någon form av investering i landet.

Jag vill framhålla att besluten om försäljningarna fattades av den föregående regeringen. Jag tillträdde mitt uppdrag som försvarsminister den 3 oktober 2014 och har således inte varit delaktig i vare sig beredning av eller beslut i dessa ärenden.

Regeringen tar dessa frågor på stort allvar. Jag konstaterar att det finns tydliga regler för vad som gäller i samband med försvarsindustriaffärer. Jag förutsätter att dessa regler följs.

Anf. 14 STIG HENRIKSSON (V):

Fru talman! Jag får tacka försvarsministern för svaret.

Bakgrunden till frågan är att det som nu är en militärdiktatur, Thailand, har fått köpa JAS-plan från Sverige. Efter många turer vann JAS upphandlingen, mycket beroende på att USA inte ansåg sig kunna exportera stridsflygplan till en militärdiktatur.

Ett Wikileaksdokument från den amerikanska ambassaden i Bangkok har läckt ut. Av det framgår just att USA drog sig ur militärjuntans flygplansupphandling eftersom amerikansk lag i princip inte tillåter vapenförsäljning till diktaturer. JAS vann lite på walkover.

Det är förvisso sant, som försvarsministern påpekar, att besluten om försäljningarna fattades av den förra regeringen, 2007, trots protester i riksdagen från Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Men lika sant är att det var Fredrik Reinfeldts företrädare på statsministerposten, Göran Persson, som tillsammans med kungahus, lobbyister med flera hade krattat manegen genom idoga säljaktiviteter. Marknadsföringstillståndet gavs redan 2004.

Problemet var bara att den demokratiskt valde presidenten Thaksin Shinawatra uttalat ville ha amerikanska plan. Det var först efter militärjuntans intåg som JAS-fönstret öppnades.

Nåväl, svenska myndigheter har hävdade att inga motköp har varit kopplade till affären. Tekniskt sett är det alldeles korrekt, som försvarsministern själv sa. Men för någon vecka sedan avslöjades något som varit okänt hittills: Sverige har till exempel erbjudit sammanlagt 37 thailändska officerare stipendier för att studera vid svenska universitet och högskolor. Den thailändska försvarsmakten fick själv avgöra vilka personer som skulle få studera i Sverige, och det var de som ville ha utbildningsplatserna.

Rent tekniskt är det inte ett motköp. Det blev aldrig de tusentals ton kyckling eller lika stora ris mängder som diskuterades med Shinawatra. Men varför skulle inte denna variant redovisas när frågorna om offsets ställdes?

Försvarsministern nämner att ”avtalen omfattade även utbildningar i Sverige”. Jag har förstått att det normalt inte handlar om den typen av universitetsutbildningar för av en militärjunta handplockade officerare. Det brukar handla om utbildning av piloter och tekniker i samband med flygplansaffärer, något som diskuteras öppet i till exempel den brasilianska JAS-affären. Detta är något helt annat.

De naturliga följdfrågorna handlar då om den brasilianska affären. Där sägs det uttryckligen att inga motköp förekommer, enbart tekniköverföring. Där passar det lustigt nog att i samma andetag nämna det man gör i stället för motköp.

Men är det här sant? Vilka garantier finns för att den här typen av uppgörelser eller andra inte finns med i avtalen?

Jag har även ställt en fråga till försvarsministern om återerövrande av trovärdigheten när sådant här avslöjas. Hur ser ministern på det?

Anf. 15 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Några grundläggande saker – så att vi är på det klara med vad det handlar om – är att avtalet har tecknats med Thailand. Affären handlar om försäljning av luftförsvarssystem med 12 Gripen C/D, Eireye ledningssystem och sjömålsrobotar. Affären handlar också om utbildningar inom en rad områden och årliga support- och underhållskontrakt.

Avtalen är sekretessbelagda och omfattas av såväl kommersiell sekretess som utrikessekretess. Ärendet är också hanterat av ISP, som är den myndighet vi har som tar ställning till exportansökningar av det här slaget. De har ansvar för löpande beslutsfattande i enskilda ärenden som rör utförsel av krigsmateriel.

Det här har skötts så att säga enligt boken. Kungens och kungaparets medverkan handlar om ett besök 2005, och det var ett initiativ från kungaparet för att visa sin tacksamhet mot det thailändska folket, den thailändska regeringen och det thailändska kungahuset för deras insatser i samband med flodvågskatastrofen 2004. Man träffade också räddningspersonal, frivilliga och ambassadens personal. Det har uppgetts att man medverkade i samband med ett statsbesök, men det här var inget statsbesök. Det formella statsbesöket ägde rum 2003. Då fanns det också en affärsdelegation med.

Trovärdighet och förtroende är frågor som naturligtvis styrs mycket av vad man har för syn på dessa frågor. Det krav som kan ställas är att man följer de regelverk som är fastställda av regering och riksdag samt att de kontrollorgan som vi har agerar i sin fulla vidd. Det är den grundläggande delen.

Sedan kan jag konstatera att det har gjorts en polisanmälan som gäller bland annat misstankar om oegentligheter i samband med affären. Det är någonting som rättsvårdande myndigheter nu har att hantera, så det tänker jag varken kommentera eller ge mig in i en diskussion om, eftersom det i dag är ett polisärende.

Anf. 16 STIG HENRIKSSON (V):

Fru talman! Jag vill ändå påminna om historien. Den 19 september 2006 rullade stridsvagnar in i Bangkok. En militärjunta hade tagit makten – krigslagar, utgångsförbud, upphävd författning och en avsatt regering. Då agerar Sverige, inte mot diktaturen utan för den möjlighet som nu öppnade sig att sälja JAS-plan. Brådskande bulletiner från den svenska ambassaden kom bara någon månad efteråt, i november 2006, om att det nu fanns en möjlighet att sälja stridsflygplan från Sverige. Det var militärjuntan som skulle köpa flygplan, och det var ett helt nytt läge.

Av brevet framgick det också att militärjuntan hade beslutat sig för att höja försvarsbudgeten med 34 procent under 2007, så där fanns det utrymme för att köpa flygplan. Man måste ändå se allt i ett större sammanhang, och för min del känns det här sammanhanget inte särskilt bra.

Låt oss gå tillbaka till detta med universitetsutbildningarna. Det är kanske som ministern säger att det inte är några motköp, men som han själv var inne på kanske det är ett motköp.

Det är inte bara så att det finns en polisanmälan från Svenska freds. Både Riksenheten mot korruption och Institutet mot mutor menar att om det finns en nära koppling mellan stipendiaterna och militärjuntan kan det vara fråga om mutbrott.

Det har lämnats in en polisanmälan, så nu återstår det att se hur det hela utvecklar sig. Det finns ju ingen anledning för någon av oss att kommentera detta vidare, men det finns många problem med den här typen av affärer.

Och det vore ju inte första gången som det uppstår problem. När överåklagare Christer van der Kwast i juni 2009 lägger ned förundersökningen om misstänkta mutbrott konstaterar han dock att försvarsindustrikoncernen BAE Systems hade gjort stora dolda utbetalningar som kan knytas till JAS-kampanjer i Tjeckien, Ungern och Sydafrika.

Nu har vi alltså exporterat till Brasilien, ett land som plågas hårt av korruption och där det just nu pågår enorma processer som även kastat sina skuggor på presidenten som inom kort besöker Sverige.

Känner sig försvarsministern helt trygg i att Brasilienaffären som genom ett trollslag har blivit alldeles fläckfri?

Anf. 17 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Man kan naturligtvis ställa spekulativa frågor om det mesta när det gäller olika typer av affärer och få en känsla av att det inte står rätt till. Det jag har att förhålla mig till är om man har följt de regelverk och de system som regering och riksdag har fastställt. Så länge som jag inte kan säga att man inte har gjort det har jag ingen anledning att ge mig in i diskussioner där jag spekulerar eller tror någonting om vare sig det ena eller andra. Det är regelverken som gäller, och det är det enda förhållnings-sätt som jag har.

När det gäller utbildningarna hade Stig Henriksson en formulering som jag måste korrigera. Han sa någonting om att ministern hade varit inne på mutköp. Jag har över huvud taget inte varit inne på någonting, utan jag har bara konstaterat att det har skett en polisanmälan. Av den anledningen kan jag inte ge mig in i den typen av diskussion. Det får de rättsvårdande instanserna sköta, och det hela får ha sin gång.

Mycket av historien är sådant som jag över huvud taget i min ämbetsutövning inte har varit delaktig i, varken när det gäller beredningsarbete eller beslut. Så jag tänker inte heller ge mig in i den diskussionen.

Jag konstaterar bara att det är regelverken som alltid måste respekteras och följas. Intill dess att det inte kan sägas att det har brutits mot olika regelverk har jag ingen anledning att ifrågasätta att det har gått till på rätt sätt. Men vi får se vad som kommer fram av utredningen i samband med polisanmälan. Efter det får vi ta ställning till hur vi ska se på saker och ting.

Anf. 18 STIG HENRIKSSON (V):

Fru talman! Jag vill direkt säga att jag inte lade några ord i ministerns mun, utan det var mitt uttryckssätt att det kanske inte var motköp utan mutköp. Den ordleken skulle kanske passa här.

Den viktigaste frågan jag ställde handlade om något som vi hittills inte har berört, nämligen: Vilka – om några – mer principiella slutsatser som man kan dra av det inträffade? Med tanke på det som hänt i JAS-kampanjerna i Tjeckien, i Ungern, Sydafrika, i Thailand, hur trygg kan man vara med den här sortens affärer? Är det regelsystem som finns tillräckligt?

När det gäller Brasilien är även svenska företag indragna i den så kallade Petrobrasskandalen. Åklagare Carlos Fernando dos Santos Lima anser sig ha bevis: ”Skanskas anställda har personligen betalat ut mutor till Petrobras chefer”, hävdar han. Skanska ledde några av de företagskonsortier som hade kontrakt med Petrobras. Enligt *Ekot* har en av det statliga Petrobras chefer i polisförhör erkänt att han har tagit emot miljontals kronor i mutor från Skanskas representant i Brasilien.

Nåväl, Skanska har ingenting med flygplansaffärer att göra. Det har däremot den brasilianska flygplanstillverkaren Embraer som nyligen har tecknat kontrakt med Saabs strategiska partner gällande tillverkning av nya Gripen och internationell försäljning. Nu utreds denna Saabpartner för miljardmutor. Flygplanstillverkaren Embraer utreds av myndigheter i USA för mutor i Argentina, i Dominikanska republiken och nu även internt i Brasilien.

I ljuset av de affärer som har gjorts och kulturen i Brasilien som man har svårt att komma till rätta med finns det väl anledning att fundera över hur trygg man kan vara med det nuvarande regelverket. Det är självklart bra att inte spekulera, men man kan kanske tänka sig att ta något initiativ för att ytterligare försäkra sig om att det fungerar enligt plan.

Anf. 19 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag har tidigare redogjort för min syn på detta. Det finns ett regelverk och instanser som granskar utifrån de riktlinjer som regering och riksdag har fastställt när det gäller den här typen av affär. Det måste

presenteras ett omfattande underslag och noggranna analyser göras, så en sådan affär sker ju inte lättvindigt.

Så länge som jag inte har tydliga indikationer på misskötsel tänker jag inte ägna mig åt ett spekulativt tyckande om det ena eller andra eller diskutera utländska exempel som egentligen inte har med sakfrågan att göra.

Jag konstaterar att det finns en polisanmälan. Om det begås mutbrott finns det en lagstiftning för sådant. Då ska den i så fall tillämpas fullt ut. Vi får väl se vad utredningen kommer fram till. Därefter får vi ta ställning till vilka eventuella slutsatser som ska dras. Men som minister kan jag inte ge mig in i den typen av frågor när andra rättsvårdande instanser har tagit över hanteringen.

Överläggningen var härmed avslutad

§ 9 Svar på interpellation 2015/16:40 om nivån på hushållens skuldsättning

Anf. 20 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Anette Åkesson har frågat mig om nivån på de svenska hushållens skuldsättning enligt min uppfattning är ett problem eller inte, samt hur de svenska hushållens skuldsättning ska jämföras med situationen i andra länder.

Sedan mitten av 1990-talet har hushållens skulder ökat snabbare än deras inkomster, vilket återspeglas i form av en stigande skuldkvot. Skuldkvoten, beräknad som hushållens totala skulder i förhållande till deras disponibla inkomster, motsvarade 173 procent vid slutet av år 2014. Beräkningen av den totala skuldkvoten innehåller dock även hushåll som är helt skuldfria, vilket därmed minskar den totala kvoten. Enligt en analys från Riksbanken var den genomsnittliga skuldkvoten för hushåll med bolån drygt 310 procent i Sverige år 2014.

Internationellt sett har stora ökningar av hushållens skulder tenderat att föregå djupare och mer utdragna konjunkturedgångar. Den årliga tillväxttakten av hushållens skulder i Sverige var 7 procent i augusti i år. Internationella studier har visat att relativt högt skuldsatta hushåll minskar sin konsumtion i större omfattning än andra hushåll vid ekonomiska störningar.

Med en större andel relativt högt skuldsatta hushåll i den svenska ekonomin blir den svenska ekonomin mer sårbar för ekonomiska störningar, som till exempel ett fall i bostadspriser. Hushållens räntekänslighet ökar också med stigande skulder. När räntenivån normaliseras kommer hushållen att behöva minska antingen sin konsumtion eller sitt sparande.

En hög och ökande skuldsättning innebär därmed risker, framför allt för den makroekonomiska stabiliteten. Det är därför viktigt att hushåll med hög skuldsättning amorterar på sina lån. Det kommande amorteringskravet syftar till att stärka amorteringsbeteendet, särskilt hos högt skuldsatta hushåll. Med ett amorteringskrav minskar risken att hushållens skuldsättning har negativ inverkan på makroekonomisk och finansiell stabilitet.

De svenska hushållens skuldsättning mätt som andel av disponibel inkomst eller mätt som andel av bnp är relativt hög jämfört med andra länder. Det kan dock vara missvisande att jämföra skuldnivåer mellan olika länder, eftersom det finns stora strukturella skillnader. Det är mer intressant att se hur skulderna utvecklar sig.

Vad som utmärker framför allt Sverige och Norge i en internationell jämförelse är att skuldsättningen och bostadspriserna har fortsatt att öka i en relativt snabb takt efter finanskrisen. Det som därutöver utmärker Sverige i en internationell jämförelse är att svenska hushåll amorterar i låg takt. I Finland amorterar alla hushåll på begäran av kreditgivarna. I Danmark, där amorteringsfrihet tilläts under 2000-talet, har man i dag begränsat amorteringsfriheten.

Finanskrisen påverkade många europeiska länders bolåne- och bostadsmarknader. I exempelvis Danmark och Nederländerna föll bostadspriserna med ca 25 procent, och hushållen blev betydligt försiktigare med att ta bolån, vilket ledde till att skuldkvoten minskade. I Sverige ledde finanskrisen endast till en tillfällig dämpning av bostadspriserna och skuldökningen.

Regeringen följer utvecklingen av hushållens skuldsättning både avseende bolån och annan form av skuldsättning. Det är samtidigt viktigt att poängtera att vi ska gå försiktigt fram och inte ta för många eller för stora steg som i sig riskerar att utlösa osäkerhet och oro. Nu är det amorteringskravet som vi arbetar vidare med.

Anf. 21 ANETTE ÅKESSON (M):

Fru talman! Till att börja med vill jag tacka finansmarknadsministern för svaret. Jag är tacksam för möjligheten att resonera kring de här frågorna, eftersom jag är intresserad av ett lite tydligare svar.

Att bara jämföra oss med andra nordiska länder är inte så relevant, dels för att de likt Sverige har en hög andel ägt boende, dels och framför allt för att våra välfärdssystem är relativt lika. Det som frågan avsåg var om problemet med hög skuldsättning delvis var välfärdssystemens påverkan. De flesta är överens om att den höga skuldsättningen hänger ihop med att svenskar i större utsträckning än de i de flesta andra länder äger sitt boende. Det är något som staten främjar genom olika politiska beslut.

Vidare lånar svenskar främst till sitt eget boende, inte till konsumtion eller till spekulation. Generellt sköter svenskar sina bolån. Till och med under 90-talskrisen med extrema räntor var det bolånen man betalade och konsumtionen man drog ned på. Det är i sig ett problem, för särskilt i tider med relativt svag export är vi beroende av en stark inhemsk marknad för tillväxt. Samtidigt orsakas inte kriser av hushållens beteende, utan tvärtom drabbas hushållen av de kriser som orsakas av andra, må det vara banker eller kommersiella fastighetsbolag.

De allt högre skulderna följer prisutvecklingen på bostadsmarknaden, och prisutvecklingen på bostadsmarknaden beror delvis på beslut av regering och riksdag. Samtidigt växer hushållens tillgångar med skulderna.

Skuldkvoten är, som finansmarknadsministern sa, hushållens totala skulder i förhållande till deras disponibla inkomster, det vill säga hushållens inkomst efter skatt. Då torde det rimligen spela roll att svenska hushåll betalar väldigt hög skatt. På så sätt stiger skuldkvoten med hjälp av Per

Bolund, även om varken lån eller nettoinkomster skulle öka när S-MP-regeringen nu höjer skatterna.

Att vi använder skatteintäkterna till mycket vettigt är vi nog överens om. Socialförsäkringar, sjukvård, skola och barnomsorg hör till de större posterna. Det är sådant som människor i andra länder, som i högre grad hyr sitt boende och inte har bolån, måste betala av sin kvarvarande relativt sett högre disponibla inkomst. Tar man hänsyn till svenskarnas inestående socialförsäkringstillgång visar EU-statistik att Sverige inte sticker ut nämnvärt.

Som politiker är vi beroende av att få ett bra beslutsunderlag. Jag har respekt för Riksbanken, som har i uppdrag att värna den finansiella stabiliteten. Det är viktigt att alla problem tas på allvar och att avvikelser följs upp. Det är vidare angeläget att åtgärder sätts in där det finns risker och där det skulle få stora konsekvenser om något gick fel, det vill säga mot finansinstituten. Däremot önskar jag veta hur läget verkligen är i Sverige gällande hushållen innan beslut fattas som ytterligare höjer trösklar för att ta sig in på bostadsmarknaden.

Med beaktande av att svenskar i större utsträckning äger sina boenden, att vi sköter våra lån, att prisutvecklingen på bostäder tyvärr ökar stadigt, till stor del på grund av politiska misslyckanden, att vi har höga skatter och därmed relativt sett lägre disponibla inkomster och att vi har välfärdssystem som till stor del fångar upp oss vill jag fråga: Är verkligen, utifrån dessa konstateranden, de svenska hushållens skuldsättning då ett problem?

Anf. 22 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Anette Åkesson, både för interpellationen och för möjligheten att diskutera de här viktiga frågorna! Det stämmer, som Anette Åkesson säger, att det finns strukturella faktorer som gjort att hushållens skulder och bostadspriserna ökat. En stor andel ägt boende är ett exempel på det, men det finns även andra faktorer.

Det som brukar lyftas fram när man gör analyser är exempelvis att man sänkt skatten på boende, fastighetsskatten, men också andra åtgärder har bidragit till att öka kostnaderna för boendet och därmed skuldsättningen. Inte minst handlar det om bostadsmarknadens funktion. Jag är glad för att det finns en samsyn om att det behöver vidtas fler åtgärder för att få ett ökat byggande. Det i sig kan minska den dåliga matchningen när många fler vill ha bostad än vad det finns bostäder att tillgå. Speciellt gäller det storstäderna.

Här har regeringen kommit med ett mycket ambitiöst program för att öka bostadsbyggandet, inte minst i den del där det finns en stor efterfrågan på hyreslägenheter bland våra unga, vilket också bidrar till att skuldsättningen inte ökar. För dem som följer situationen på bostadsmarknaden är det väl ganska uppenbart att här finns ett problem. De regelverk som gällt fram till nu har inte varit tillräckliga för att det ska komma igång ett byggande av små hyreslägenheter. Jag tror att det kommer att behövas en aktiv bostadspolitik för att också minska de långsiktiga riskerna.

Det är helt sant som Anette Åkesson poängterar att vi behöver ett bra beslutsunderlag för att kunna analysera situationen och fundera över vilka ytterligare åtgärder som kan behöva vidtas. Där är jag glad över att vi har kompetenta myndigheter som förser oss med analyser och underlag. Det

ska ärligt sägas att myndigheterna inte alltid håller med varandra i alla detaljer utan kan komma fram till olika uppfattningar. Det gäller hela den här komplexa frågeställningen. Vi ser att debatten är livlig, och människor kan med samma beslutsunderlag, med samma fakta, komma fram till olika slutsatser. Därför är det viktigt att vi har en bred debatt och att många olika synpunkter får komma fram.

När jag för diskussioner med de ansvariga myndigheterna noterar jag att de får en allt bredare samsyn om att riskerna med hushållens skuldsättning behöver tas på allvar. Det är ingenting som vi kan blunda för. Det är ingenting som vi kan hoppas inte kommer att ge effekter. Med en ökande skuldsättning ökar riskerna i det finansiella systemet. Det är såklart något som vi tar på stort allvar. Ett exempel på den kommunikationen är att de tre ansvariga myndigheterna Riksbanken, Riksgälden och Finansinspektionen gemensamt i en debattartikel uppmanade oss i politiken, i bred bemärkelse, att vidta åtgärder. Då handlade det framför allt om amorteringskravet.

Jag är glad över att vi gemensamt, i gemensamma diskussioner och med bred förankring, har lyckats komma fram till att vi tycker att Finansinspektionen ska ha mandat att genomföra ett amorteringskrav just för att minska de långsiktiga riskerna och komma tillbaka till en sund amorteringskultur där det är lika självklart att betala tillbaka på lån som det är att ta lån för att kunna finansiera till exempel en bostad.

Från regeringens sida försöker vi alltså hela tiden sträva efter att ha samtal, försöka diskutera oss fram till en analys av situationen, försöka hitta en så bred samsyn som möjligt och, om det är möjligt, också hitta gemensamma ståndpunkter när det gäller vilka verktyg vi ska ha och vilka åtgärder som ska vidtas.

Det är en tradition, kan man väl kalla det, i svensk politik att man när det gäller finansmarknadens funktion och finansiella risker försöker hitta breda lösningar som så många som möjligt i Sveriges riksdag kan ställa sig bakom. Den inställningen kommer både jag och regeringen att fortsätta att ha.

Anf. 23 ANETTE ÅKESSON (M):

Fru talman! Det var ett trevligt svar på många sätt och vis. Alla är be-tjänade av den breda samsynen i dessa viktiga frågor. Det handlar ju om grundläggande förutsättningar för annat som händer i Sverige, och för många aktörer är det viktiga frågor. Riskerna måste tas på allvar.

Orsakerna till hushållens skuldsättning är till störst del avhängiga av det som påverkar bostadsmarknaden. Eftersom det har byggts för lite i Sverige de senaste decennierna har utbudet inte växt med efterfrågan. Det bidrar starkt till att bostadspriserna höjs. Men även urbaniseringen, ränteläget och skattenivåerna påverkar bostadspriserna och därmed hushållens lån. Faktorer som direkt påverkar hushållen är tillgången till krediter, konjunkturläget, ränteavdragen, inkomstutvecklingen och skatterna, till exempel fastighetsskatten, som finansmarknadsministern var inne på. Vi har politiskt möjlighet att påverka å ena sidan sådant som rör bostadsmarknaden, å andra sidan sådant som på andra sätt påverkar hushållens beslut att låna.

Prot. 2015/16:14
15 oktober

Svar på
interpellationer

Att konjunkturen går bra och inflationen är låg är inte negativt. Vidare skärpte Alliansen motståndskraften i det finansiella systemet genom att kraven på storbankernas förmåga att själva bära sina förluster ökat betydligt, och Finansinspektionens resurser för tillsyn, regelgivning med mera har mer än fördubblats. Därutöver genomförde Alliansen en mängd reformer som syftade till att påskynda bostadsbyggande, bland annat moderniserat planregelverk, förbättrade förutsättningar för byggande och förenklade regler för uthyrning för att nyttja det befintliga beståndet bättre. Effekterna har nu börjat märkas, men mer återstår att göra.

Moderaterna föreslår i höst ytterligare konkreta åtgärder för att öka takten i bostadsbyggandet och få en mer rörlig bostadsmarknad, till exempel översyn av överklagandeprocesser och av länsstyrelsens roll i byggprocessen, sänkta bullerregler, översyn av markrestriktioner, presumtionshyror och andrahandsuthyrning, för att bara nämna något.

Men lika intressant är vad regeringen tänker göra. Bostadsbyggandet är inte huvudtemat i denna debatt utan själva skuldsättningen. Jag upplever inte att jag får ett tydligt svar på om regeringen anser att nivån på de svenska hushållens skuldsättning under våra specifika svenska förutsättningar är ett problem eller inte, även om jag förstår att man ser de höga riskerna. Mina följdfrågor blir därför:

- Vilka åtgärder tänker finansmarknadsministern vidta för att hushållen ska minska sin skuldsättning, utöver redan nämnda skattehöjningar och amorteringskrav?
- Vad anser finansmarknadsministern om de åtgärdsförslag som Riksbanken lägger fram? Är de rimliga och riktade åt rätt håll, och vilka är riskerna för att de bidrar till att det blir ännu svårare för speciellt unga och utrikes födda att komma in på bostadsmarknaden?

Det är viktigt att höra vad finansmarknadsministern anser. Vad kan svenska folket vänta sig – att regeringen går på Riksbankens linje eller att man till exempel återinför fastighetsskatten, vilket ju har föreslagits av flera aktörer? Eller blir det en avtrappning av ränteavdragen, vilket ju också ofta debatteras?

Anf. 24 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Som Anette Åkesson säger är detta en stor och komplex fråga som vi har att hantera, och det är många aspekter som måste vägas in när vi fattar beslut om åtgärder. Det är alltid väldigt svårt i politiken att väga kortsiktiga effekter, som ju egentligen kommer från alla åtgärder som vidtas på politisk nivå. Åtgärder som gäller finansiell sektor och hushållens skuldsättning kan påverka till exempel konsumtionen, inträdet på bostadsmarknaden – vilket Anette Åkesson också nämner – liksom fördelningen mellan olika grupper. De effekterna är såklart väldigt viktiga att väga in.

Men de måste också vägas mot de mer långsiktiga effekterna av att inte göra någonting. Bygger vi då upp finansiella risker? Ökar vi riskerna för att få en finansiell oro eller i värsta fall en finansiell kris kan det få långt mer dramatiska effekter än de betydligt mindre effekter som åtgärderna får i det korta perspektivet. Denna avvägning är en svårighet som vi alla i politiken sitter med. Den frågan måste vi ta på allra största allvar, självklart.

När det gällde till exempel amorteringskravet gjorde vi också ett sådant arbete, där vi försökte göra analyser av vilka effekter detta kan få för olika grupper inträde på bostadsmarknaden. Vi gjorde analyser av vilka effekter ett amorteringskrav på den nivå som Finansinspektionen har föreslagit kan få på till exempel konsumtionen. Där gjordes bedömningen att effekterna ändå är väldigt begränsade och långsiktigt antagligen helt försumbara. Men vi måste göra den typen av analyser hela tiden.

Vi måste också se vilka frågor det är som kanske minskar de finansiella riskerna i systemet. Att skuldsättningen är bland de faktorer som ökar riskerna är vi nog ganska eniga om i politiken och bland bedömare. Sedan har vi hushållens tillgångar, som också är större än de har varit tidigare. I vilken mån minskar de då riskerna? Det är också en bedömning som vi måste göra.

Vi vet att skulderna är fasta över tid – man kan förstås betala av dem, men de kommer inte att förändras genom att det blir nya finansiella förutsättningar – medan tillgångarna är mycket mer rörliga. Mycket av tillgångarna hos de svenska hushållen ligger till exempel i bostädernas värde, och om vi då får ett snabbt boprisfall sjunker tillgångarnas värde medan lånen ligger kvar.

Det kan också bli som vi har sett i andra länder, det vill säga att om vi får ett boprisfall påverkas konjunkturen och ekonomin i sin helhet, vilket också kan påverka börskurser. Detta kan då göra att andra finansiella tillgångar sjunker i värde i samma veva.

I Anette Åkessons fråga impliceras också en annan frågeställning, nämligen: Om vi nu har ett välfärdssystem, kommer det då att påverka analysen? Är riskerna mindre? Det är en intressant frågeställning som jag tycker att vi, och kanske framför allt akademien, kan fördjupa oss i och bedriva forskning om.

Vi kan också titta på exempel i vår omvärld och hos oss själva. Vi hade ju en finanskris här i Sverige på 1990-talet. Även då hade vi ett välfärdssystem och ett trygghetssystem. Vi hade stabiliserande effekter i ekonomin. På senare tid har Danmark gått igenom en ganska svår finansiell oro med 25-procentiga fall på bostadsmarknaden. På bara ett och ett halvt års tid hade man ett fall i bnp med 8 procentenheter. Även Danmark är ett välfärdsland, så det är uppenbart att detta i sig inte var ett totalt skydd mot finansiell oro i ekonomin. Detta är analyser som jag tycker att vi bör ta med oss.

Jag värdesätter i allra högsta grad vårt välfärdssystem, men jag tror inte att vi ska se det som en garanti för att finansiell oro inte kan uppstå även i våra ekonomier. Vi måste nog försöka förbereda oss och vidta åtgärder för att i möjligaste mån undvika finansiella risker.

Anf. 25 ANETTE ÅKESSON (M):

Fru talman! Jag instämmer helt i att vi måste undvika finansiell oro och kriser. Det är ingen diskussion om det. Det får ju väldigt många negativa effekter. Dock var till exempel 90-talskrisen inte orsakad av svenska hushåll, utan det var kommersiella aktörer som bidrog till den. Hushållen drabbades snarare av konsekvenserna.

Att hushållen är högt belånade har naturligtvis flera nackdelar. Det ökar sårbarheten vid kommande räntehöjningar eller lågkonjunktur, och det enskilda hushållet får mindre handlingsutrymme. I dag har hushållen låga boendekostnader tack vare ränteläget. De håller konsumtionen uppe, vilket håller landets ekonomi igång. Men det är samband som gäller generellt. Med tanke på specifika svenska förutsättningar som hög andel ägande av den egna bostaden, att bolånen sköts och att vi har höga skatter och utbyggda välfärdssystem, är det angeläget att vi har beslutsunderlag som är anpassade för oss innan vi eventuellt går vidare med förslag som skulle riskera att slå både mot ekonomin och mot dem som redan har svårigheter att komma in på marknaden.

Jag tackar finansmarknadsministern! Jag hoppas ändå att vi – med hjälp av akademien eller andra aktörer – snart får något tydligare besked om hur regeringen ställer sig till nivån på de svenska hushållens skuldsättning utifrån våra konkreta förutsättningar, samt att ytterligare politiska förslag läggs, gärna inspirerade av moderata motioner, som gör att bostadsbyggandet kan öka mer.

Anf. 26 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Återigen: Tack för en intressant diskussion och ett intressant samtal! Jag tycker att det är väldigt viktiga frågor som förtjänar att debatteras och diskuteras brett. Jag tycker att det är frågeställningar som vi verkligen behöver ta till oss när vi gör de vidare analyserna.

Jag hoppas på att det intresse som jag märker från oppositionen när det gäller de finansiella riskerna och hushållens skuldsättning också avspeglas i en vilja att vi ska sätta oss ned gemensamt och försöka hitta lösningar framåt. Jag märkte det intresset när det gällde amorteringskravet, och det är jag väldigt glad för. Jag tror att det ger en stor styrka till svensk ekonomi. Det ger en stor styrka till alla oss som agerar på bostadsmarknaden när vi vet att det är förutsättningar som kommer att gälla över tid och som inte kommer att förändras beroende på valresultat och liknande.

Från regeringens sida har vi valt att inte nu, medan vi håller på att införa amorteringskravet, komma fram med nya åtgärder och säga: Det här ska vi göra, och det här ska vi inte göra. Det vi har sagt är att vi vill fortsätta att föra samtal med oppositionen. Vi bjuder in till fortsatta diskussioner och till att analysera utvecklingen på bostadsmarknaden. Det handlar också om att samtala om vilka olika typer av åtgärder som finns med i diskussionen. Vad för de olika partierna med sig när det gäller att hitta lösningar och att minska riskerna för finansiell oro i framtiden?

Där vill vi, de partier som ingår i regeringen, såklart bidra med våra synpunkter och ståndpunkter. Men jag tror att det är en ganska bra förutsättning för att hitta fram till gemensamma ståndpunkter att inte låsa positionerna för mycket utan komma in med en lyssnande attityd. Det är både min och regeringens inställning att vi gärna vill höra analyserna, föra samtal och försöka hitta så breda överenskommelser och så breda vägar framåt som det bara är möjligt, där vi har en stor del av Sveriges riksdag bakom åtgärderna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Kammaren beslutade kl. 13.21 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

§ 10 Frågestund

Frågestund

Anf. 27 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag hälsar statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av finansminister Magdalena Andersson, statsrådet Ibrahim Baylan, statsrådet Sven-Erik Bucht, statsrådet Anders Ygeman och kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning.

Finansminister Magdalena Andersson besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Den svenska filmpolitiken

Anf. 28 OLOF LAVESSON (M):

Herr talman! Min fråga riktar sig till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke.

Det kan inte ha undgått någon att den svenska filmpolitiken är i gungning. Redan i maj lovade kulturministern att riva upp den svenska filmpolitiken så som vi i dag känner den, och i budgetpropositionen gjorde man verklighet av detta löfte.

Att regeringen vill se över och modernisera filmpolitiken välkomnar vi, men vi beklagar det sätt på vilket det har skett. Det är en oskicklig hantering där regeringen har börjat i helt fel ände.

Den avtalsmodell som har tjänat oss sedan 60-talet har man sagt upp utan någon som helst utredning av konsekvenserna eller av vilka alternativ som ska finnas i stället. Vi vet inget om vilka filmpolitiska mål som ska gälla, vi vet inget om hur stödet ska fördelas, vi vet inget om vilka parter som är tänkta att bidra och vi vet inte hur regeringen ser på filmens långsiktiga förutsättningar.

I maj utlovade kulturministern på DN Debatt en filmpolitisk proposition innan årets slut. Mina frågor blir därför: Blir det en proposition? När kommer den? Vad kommer den att omfatta?

Anf. 29 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP):

Herr talman! Jag tackar riksdagsledamot Lavesson för frågan.

Svensk film är viktig. Svensk film behöver de bästa förutsättningarna för att kunna fortsätta att vara viktig men också för att kunna utvecklas.

Det filmavtal som regeringen sa upp och som upphör den 31 december 2016 är ett haltande filmavtal. Det har haltat under många års tid. De många olika representanterna för branschen som inte har suttit runt avtalsbordet och som inte är någon av dem som har lämnat avtalsbordet har efterlyst en förändring av förutsättningarna för den svenska filmen.

Min förhoppning är att vi ska kunna komma till riksdagen med en proposition om den svenska filmens framtid för att det ska vara en diskussion som förs i riksdagens kammare. Men då det inte innebär några lagförändringar behöver det inte tvunget vara en proposition. Det kan mycket väl bli en skrivelse.

Målet är dock en diskussion om den svenska filmen, för det är den värd.

Anf. 30 OLOF LAVESSON (M):

Herr talman! Jag tackar kulturministern för svaret, men det är lite förvånande. Regeringen har kastat ut Filmsverige i en osäker situation, och man har ingen kontroll över vad konsekvenserna blir och ingen aning om vad som ska komma i stället.

Vi får veta att det kommer någon ny form av filmpolitik, men det är oklart vilken den blir. Oavsett innebär det ett av de största paradigmskiftena i svensk filmpolitik. Nu är det dessutom oklart om detta ska underställas riksdagens prövning eller på vilket sätt det ska göra det. Det är orimligt.

Herr talman! Riksdagen är inte ett rundningsmärke. Filmpolitiken och de filmpolitiska målen samt filmens finansiering och långsiktiga förutsättningar är givetvis något som riksdagen både ska debattera och fatta beslut om. Det gör man inte med en skrivelse.

Moderaterna och Alliansen förutsätter att regeringen håller fast vid sin tidigare utfästelse och det som kulturministern aviserade i maj och återkommer med en proposition, och jag vill gärna veta när den kommer.

Vi kommer annars att se över vilka verktyg vi har till vårt förfogande för att se till att regeringen kommer med en proposition.

Anf. 31 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP):

Herr talman! Jag ser fram emot fortsatta diskussioner. Jag hoppas verkligen att det blir en proposition, för det är svensk film värd.

Jag är också glad för att riksdagsledamotens partikamrat, den förra kulturministern, inledde den långa process som uppsägningen av filmavtalet är en del av. Det är en process som har pågått i ett och ett halvt år där representanter för samtliga aktörer inom filmbranschen har varit delaktiga. Det är en väl genomarbetad och genomtänkt process.

De diskussioner som återstår och de beslut vi ska komma fram till ska återstå. Det är en del av processen. Jag hoppas verkligen att Moderaterna och de andra partierna i oppositionen är en del av denna diskussion så att vi gör det bästa för svensk film långsiktigt.

Anf. 32 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Aldrig förr har Sverige haft ett sådant massivt asyltryck som i dag. Detta tryck kommer inte bara att innebära enorma förändringar för samhället i stort, utan det kommer också att kosta svenska skattebetalare åtskilliga miljarder kronor.

Det enda enfrågeregeringen bryr sig om är att fortsätta att finansiera en urholkad och urspårad migrationspolitik.

Man kan fråga sig hur mycket det kommer att kosta exakt, och faktum är att det handlar om ofantliga belopp som man bara kan drömma om. Regeringens tänkta skattehöjningar räcker inte.

Mina frågor till finansministern är: Varifrån tänker finansministern ta dessa pengar? Vilka är det som får ta smällen?

Anf. 33 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! I den budgetproposition som regeringen har lämnat till riksdagen finns stora och omfattande välfärdssatsningar. Det handlar om att förbättra skolan så att barnen ska få bättre stöd. Det handlar om att förbättra äldreomsorgen så att våra äldre ska få en tryggare vardag. Det handlar om att sänka skatten för pensionärerna, framför allt för dem som har lite lägre pension. Vi satsar också på jobbskapande åtgärder, såsom att fler ska få möjlighet till utbildning, på infrastruktur och på bostadsbyggande.

Det är korrekt som Markus Wiechel säger att vi har en flyktingsituation i Europa. 60 miljoner människor är på flykt i världen. En del av dem söker sig till Europa och Sverige. Det kommer självklart att påverka statsfinanserna i närtid, även om det kan räknas av från biståndet. Samtidigt ska man ha i åtanke att på längre sikt innebär fler människor som arbetar också högre skatteintäkter.

Anf. 34 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Jag är trött på hyckleri, lögner och brutna löften. Jag är också trött på ansvarslösa politiker som låter svensk välfärd gå i graven för att man fortsätter att försvara en havererad migrationspolitik och en illusion om en välgärning. Samtidigt som man talar om att göra en god gärning är det de facto svenskt välstånd som möjliggör ett generöst bistånd.

Regeringen är tydlig med sina prioriteringar. Svensk välfärd slaktas, och det är uppenbart att det till stor del är våra sjuka, våra elever, våra pensionärer och våra företagare som får stå för notan.

Statsministern talade om empati i gårdagens partiledardebatt. Hur kan då finansministern med gott samvete försvara denna sorts prioriteringar?

Anf. 35 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag har lätt att försvara prioriteringen att vi ska sänka skatten för pensionärer, framför allt för dem som har riktigt låg pension.

Det är ingen prioritering som Sverigedemokraterna gjorde, för de stoppade denna skattesänkning förra hösten. Annars hade pensionärerna redan nu haft lägre skatt.

Frågestund

Det gläder mig att vi nu kan gå fram med detta förslag trots att Sverigedemokraterna har gjort allt de har kunnat för att stoppa det – apropå att bryta löften.

Jag kan också lätt försvara det faktum att vi lägger mer pengar på skolan så att skolan ska bli bättre för alla barn. Vi lägger mer pengar på förskolan så att förskolan ska bli bättre. Vi lägger mer pengar på fritidshemmen så att fritis ska bli bättre.

Vi lägger även mer pengar på äldreomsorgen så att äldreomsorgen ska bli bättre.

Vi gör en lång rad välfärdssatsningar i budgeten. Att kalla de extraresurser vi lägger i budgeten för slakt är väl så nära en lögn man kan komma. (Applåder)

Stödet till mjölkbönder

Anf. 36 KRISTINA YNGWE (C):

Herr talman! Jag har en fråga till landsbygdsminister Sven-Erik Bucht.

I dag presenterades siffror på att antalet mjölkföretagare och mjölkkor har minskat sedan sommaren 2014. Det har knappast undgått någon att det är ett tufft läge för våra mjölkproducenter, ej heller landsbygdsministern.

I början av september hölls ett krismöte i Bryssel då jordbruksministrarna diskuterade situationen för mjölkbönderna. Resultatet av mötet blev att det skulle vidtas riktade stödåtgärder, och Sverige fick 76 miljoner.

Landsbygdsministern sa att dessa pengar skulle börja betalas ut i oktober. Vi är nu inne i oktober, men mig veterligen är det inga mjölkbönder som har fått ta del av dessa pengar ännu.

När kommer dessa pengar att börja betalas ut, landsbygdsministern?

Anf. 37 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Tack för frågan!

Pengarna kommer att levereras från EU till Sverige under oktober månad. Jordbruksverket hinner inte betala ut dem under oktober, men det kommer att ske i november.

Det är en allvarlig kris för mjölkbönderna. Det är inte bara dessa insatser som gjorts för dem, utan när regeringen tillträdde satte vi oss tidigt i ett högnivåmöte med hela branschen för att hitta lösningar på både kort och lång sikt.

Krisen har sitt ursprung i en global överproduktion. De högsta priserna fanns i februari 2014. När krisen kom gjorde inte den dåvarande regeringen någonting, utan vi försattes i en tuff situation. Man hade inte ens sett till att det fanns ett landsbygdsprogram på plats.

Anf. 38 KRISTINA YNGWE (C):

Herr talman! Tack för svaret!

Jag uppfattar att det finns ett regeringsbeslut som säger att pengarna kommer att börja betalas ut i november. Det är positivt om det är så.

Kommissionen gav möjlighet att trappa upp med nationella pengar motsvarande det belopp som kommissionen tilldelade, det vill säga 76 miljoner. Jag är intresserad av att veta hur man tänker hantera den frågan.

Det är bra att ni har nämnt ett antal åtgärder, men många åtgärder som har presenterats har kanske inte riktigt nått hela vägen. De kreditgarantier som presenterats vill inte ens branschen ha.

Ni har nyligen skickat ned ett förslag till omgjorda stödområden till Bryssel, som innebär att många Norrlandsföretag kommer att få en avsevärd försämring. De har fått vänta på pengarna.

Hur tänker man arbeta framöver, och kommer regeringen att trappa upp med de 76 miljonerna?

Anf. 39 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jag kan meddela här i kammaren att vi kommer att medfinansiera. Inom en mycket snar framtid kommer vi att ge information om den saken mer i detalj.

Kristina Yngwe var inne på det nationella stödet till Norrland, där en ram framförhandlades i samband med att vi gick med i EU 1995.

Ramen har bara nyttjats till fullo under ett par tre år under 90-talet. Sedan har den inte utnyttjats fullt ut. Men regeringen har, för första gången sedan 90-talet, anslagit pengar så att ramen kan nyttjas fullt ut.

Vi vet att de bönder som finns där uppe är särskilt trängda.

Konsekvenser av utfasning av kärnkraftsreaktorer

Anf. 40 HANNA WESTERÉN (S):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till energiminister Ibrahim Baylan.

För att skapa en långsiktig energipolitik har regeringen bjudit in till blocköverskridande samtal i en särskild energikommission. Frågan om elförsörjningen är av central betydelse både för industrin och för de enskilda hushållen, inte minst i fråga om att säkerställa tillräcklig effekt för att möta behovet av el under dygnets alla timmar.

I går fick vi beskedet att kärnkraftsreaktorerna i Oskarshamn ska fasas ut. Totalt sett verkar det röra sig om fyra reaktorer som kommer att fasas ut före år 2020.

Jag vill fråga energiministern: Vad får detta för konsekvenser, och hur påverkar det elförsörjningen?

Anf. 41 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Jag tackar Hanna Westerén för frågan. Den är angelägen.

Det är inte helt oväntat att vi fått beskedet om reaktorerna både i går och i dag. De aviserades redan under våren.

Hela den energipolitiska inriktning som finns i dag och som är antagen av riksdagen bygger på detta. År 2009 kom den dåvarande regeringen överens, vilket sedermera ledde till ett riksdagsbeslut 2010.

Utgångspunkten var att de 70- och 80-talsreaktorer vi har i Sverige kommer att behöva avvecklas. Den dåvarande regeringen trodde att de skulle ersättas med nya reaktorer. Avvecklingen har påbörjats, men däremot inte nya reaktorer.

Vad innebär de fyra reaktorerna? Enligt alla oberoende experter och myndigheter kommer vi fortsatt att ha ett överskott av el i Sverige. Det kommer att innebära att vi kan försörja oss själva – våra industrier och hushåll – med el men också fortsätta att vara exportörer.

På sikt finns naturligtvis en utmaning, när de återstående sex reaktorerna åldras.

Anf. 42 HANNA WESTERÉN (S):

Herr talman! Jag tackar energiministern så mycket för svaret.

En utveckling vi har kunnat se på den svenska energimarknaden är det ökade inslaget av förnybar energi. Ur hållbarhetssynpunkt är det naturligtvis positivt, men det är utmanande i fråga om säker eltillgång dygnet runt.

Hur ser energiministern på framtiden för det förnybara inom ramen för vårt energisystem?

Anf. 43 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Det är just detta som gjort att regeringen har tillsatt en energikommission där alla åtta riksdagspartier ingår.

Även om vi enligt alla prognoser klarar de fyra reaktorerna i den meningen att vi kommer att fortsätta att ha ett elöverskott står vi i dag utan en lösning för de återstående sex reaktorerna, som enligt ägarna kommer att fasas ut framåt 2040-talet.

Energikommissionen har påbörjat sitt arbete, och vi är precis i den fasen att vi ökar på våra kunskaper. Vad är då lösningen framöver? Sverige har goda förutsättningar för en rad saker.

Vi har redan i dag bioenergi som den största förnybara energikällan i Sverige; den går att utveckla. Den näst största källan är vattenkraft; den går att utveckla. Vi är ett land där det blåser mycket; det går också att utveckla.

Vi är dessutom väldigt duktiga på energieffektivisering. Vi ska vara medvetna om att elanvändningen inte har ökat i Sverige sedan 80-talet trots att vi har blivit fler människor och vår industri producerar betydligt mer än tidigare.

Slopandet av den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen

Anf. 44 LOTTA FINSTÖRP (M):

Herr talman! Jag har en fråga till finansministern.

Antalet nya sjukfall, inte minst den psykiska ohälsan bland kvinnor, ökar. Det är oroande. Dessutom är sjukperioderna längre bland de nyinsjuknade.

I det läget väljer regeringen att föreslå att slopa den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen, trots kraftig kritik från regeringens egna myndigheter, inte minst Försäkringskassan.

Det redan i dag hårda trycket på Försäkringskassans handläggare kommer således att bli ännu större, då fler människor blir kvar längre i försäkringen. Regeringen föreslår 1 miljard extra under planperioden för att förstärka Försäkringskassans handläggning. Men de medlen behövs ju redan i dag.

I budgetförslaget och de konsekvenser för statens finanser som finns avseende detta framgår det att sjukfallen kommer att öka och att färre kommer att gå till arbetet.

Min fråga är därför: Från vad ska medel tas till de ökade kostnader som kommer att uppstå när den bortre tidsgränsen slopas?

Anf. 45 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag tackar Lotta Finstorp för frågan. Hon tar upp en fråga där det finns en djup ideologisk konflikt mellan Moderaterna och Socialdemokraterna.

Vi socialdemokrater tycker att det är orimligt i ett modernt Sverige att det första som händer efter att den första chocken lagt sig när man fått ett allvarligt sjukdomsbesked är att man ska börja oroa sig för om man kommer att klara sin försörjning och ha kvar sin sjukförsäkring.

Jag tycker inte att det är rimligt att vi har det så i Sverige 2015. Det tycker däremot Moderaterna. Här finns en djup ideologisk skillnad.

Vi tycker att det är bra att ta bort den bortre parentesen. Vi tror att det är bättre att människor som får allvarliga sjukdomar kan koncentrera sig på att bli friska i stället för att oroa sig för sin försörjning. Det är därför vi gör denna förändring, och vi har finansierat den i budgeten.

I detta anförande instämde Linus Sköld (S).

Anf. 46 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Jag får tacka för svaret, men jag tycker inte att jag fick svar på min fråga.

Regeringen Perssons egen utredare föreslog redan 2006 att man ska ha just tidsgränser i sjukförsäkringen. Reformen är sprungen ur det.

Rehabilitering och arbetslivsintroduktion är viktiga förutsättningar för att få tillbaka människor i arbete. Arbetslivsintroduktionen slopas nu och ses som en besparing i budgeten, men den som är sjukskriven får en mycket svårare och längre väg tillbaka till arbetet.

Jag hoppas att svaret blir nej på den fråga jag nu ska ställa: Är slopan- det av den bortre tidsgränsen ett led i att nå regeringens mål att ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020, det vill säga att man ska fortsätta att gömma män- niskor i långa sjukskrivningar, som före 2008?

Anf. 47 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Svaret är nej. Det är därför vi har formulerat arbetslös- hetsmålet på ett sådant sätt. Vi vill nå det genom att öka sysselsättningen och få upp antalet arbetade timmar. Det utesluter det som Lotta Finstorp försöker indikera.

Vi föreslår inte att tidsgränsen ska tas bort. Däremot tycker jag att det är viktigt att man är trygg om man får en allvarlig diagnos. Det är självklart att det ska kunna finnas tidsgränser i sjukförsäkringen och att man ska kunna få det stöd som behövs för att komma tillbaka i arbete.

Jag är precis som Lotta Finstorp väldigt oroad över den psykiska ohäl- san bland unga. Till skillnad från Lotta Finstorp vill jag dock satsa mot psykisk ohälsa hos ungdomar. Därför har vi en särskild satsning i den bud- getproposition som nu ligger på riksdagens bord. Jag tror att det vore väl- digt bra för unga om den gick igenom.

Anf. 48 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Min fråga är till finansministern.

Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Centerpartiet och nu Folkpartiet är alla partier som kan tänka sig att göra någonting åt de växande riskerna för en bostadsbubbla och statens skenande kostnader och som därför är beredda att diskutera en nedtrappning av ränteavdragen. Men socialdemokrater på hejade av moderater håller emot.

Expertisen är dock tydlig. I förra veckan varnade Konjunkturinstitutets mångåriga generaldirektör Mats Dillén för en bostadsbubbla. För två veckor sedan varnade Internationella valutafonden och föreslog en halvering av ränteavdragen på sex till tio års sikt. I dagens tidning kallar Finanspolitiska rådets ordförande John Hassler nedtrappningen av ränteavdragen en ”no-brainer”, alltså att det inte är något att fundera på.

När tänker finansministern agera för en nedtrappning av ränteavdragen?

Anf. 49 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Håkan Svenneling tar upp en mycket viktig och allvarlig fråga. Vi har under en lång period sett att bostadspriserna i Sverige har stigit och att hushållens skuldsättning har ökat. Det är en allvarlig situation som vi behöver agera i.

Det har den här regeringen gjort, bland annat genom att vi i den här budgetpropositionen har den största bostadspolitiska satsningen på 20 år, som har lagts på riksdagens bord. Det är en satsning för att vi ska bygga fler bostäder, fler billiga hyresrätter, så att ungdomar och studenter har möjlighet att flytta dit där jobb och bostäder finns. Det är ett viktigt steg för att få ned hushållens skuldsättning – att faktiskt få upp bostadsbygget.

Ett annat sätt är att införa amorteringskrav. Här har regeringen haft konstruktiva samtal med Vänsterpartiet och de borgerliga partierna och kommer att gå fram med ett sådant förslag.

Men självklart måste vi fortsätta att följa utvecklingen och se om vi behöver komma med ytterligare åtgärder.

Anf. 50 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Jag delar finansministerns syn på bostadspaketet. Det är en mycket viktig satsning som vi får i Sverige nu.

Finansministern lyfter det kommande kravet på amorteringar. Men som riksbankschefen Stefan Ingves konstaterade i en debattartikel räcker inte förslaget på amorteringskrav för att få större effekt på hushållens skuldsättning.

Ränteavdragen är också djupt problematiska ur ett fördelningsperspektiv, då 80 procent av bidragen går till samhällets 20 procent rikaste. Det beror bland annat på att det saknas ett tak för hur stort avdrag man får göra. Avsaknaden av tak leder också till en snedfördelning mellan stad och land. 80 procent av dem som gör avdrag över 100 000 kronor finns enligt riksdagens utredningstjänst i städerna.

Ränteavdragen är dessutom ojämnt fördelade över landet, där landsbygden är förlorare och storstädernas villaområden är vinnare. En rapport

från RUT visar att medelavdraget i storstäderna är dubbelt så stort som i glesbygds kommunerna.

Tänker finansministern göra något åt de orättvisor som finns i detta avdrag?

Prot. 2015/16:14
15 oktober

Frågestund

Anf. 51 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Håkan Svenneling har verkligen rätt i att det är tydligt att det inte finns någon fördelningspolitisk träffsäkerhet i ränteavdragen, för att uttrycka sig milt. Det är de hushåll som har högre inkomster som också har köpt de större och dyrare husen och därmed har de högre ränteavdragen.

Precis som Håkan Svenneling säger finns det en snedfördelning mellan stad och landsbygd. Då ska vi i och för sig också säga att man i städerna får lägga mer av sin inkomst på att köpa husen, för de är ju dyrare att köpa i storstäderna, så det är därför som ränteavdragen är högre.

Vi kommer att fortsätta att följa utvecklingen, och vi vill gärna fortsätta att diskutera frågan med andra partier i riksdagen. Är det så att utvecklingen fortsätter kan vi naturligtvis inte utesluta att vi kommer att behöva vidta ytterligare åtgärder från regeringens sida. Blir läget akut går det inte att utesluta några åtgärder.

Behovet av enkla jobb på arbetsmarknaden

Anf. 52 MATS PERSSON (FP):

Herr talman! Min fråga riktar sig till finansminister Magdalena Andersson.

Att ha ett jobb att gå till handlar om trygghet och möjlighet att få en plats i samhället. I dag är det framför allt två grupper som inte kommer in på arbetsmarknaden. Det är ungdomar utan utbildning och nyanlända som har låg utbildning. Just nu ser vi en ökad flyktinganstömning till Sverige, inte minst med människor från krigets Syrien som flyr till Sverige.

Regeringen väljer tyvärr lite ensidigt att visa bilden att det i den gruppen enbart skulle vara högutbildade människor, medan den allra största delen av de flyktingar som kommer nu i själva verket har låg utbildning, vilket naturligtvis kräver att regeringen agerar för att skapa vägar in på arbetsmarknaden för den gruppen.

Oberoende experter säger att vägen in handlar om enklare jobb, modeller med lägre ingångslön till att börja med för att kunna komma in och få ett entréjobb in på arbetsmarknaden. Det är bättre att ha ett jobb att gå till än att gå arbetslös.

Min fråga till finansministern är: Varför är det bättre att ha ett socialbidrag än att ha ett enkelt jobb att gå till?

Anf. 53 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Mats Persson tar upp en angelägen fråga. Jag tror att det är viktigt att vi ser de människor som nu flyttar till Sverige som individer, på samma sätt som vi ser alla andra som bor i Sverige som individer. Självklart ska människor få stöd på arbetsmarknaden utifrån vilket behov man har och det stöd man behöver, oavsett var i världen man är född. Det är precis det som är regeringens politik.

Mats Persson tar upp behovet av utbildning genom att Mats Persson påpekar att det i huvudsak är personer med lägre utbildning som har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Det har varit mycket tydligt efter krisen att arbetslösheten går tillbaka i grupper som har utbildning men har fortsatt att öka i grupper som inte har utbildning. Därför gör regeringen ett stort, nytt kunskapslyft i budgeten och ökar via arbetsmarknadspolitiken och utbildningspolitiken antalet jobb och utbildningsplatser med 80 000 i slutet av mandatperioden, så det är en massiv satsning för att den vägen få in fler personer i jobb. Sedan kan ytterligare insatser behövas därutöver.

Anf. 54 MATS PERSSON (FP):

Herr talman! Det är ingen som ifrågasätter vikten av utbildning och utbildningsinsatser. Men det som behövs nu är reformer på arbetsmarknaden som gör det möjligt för människor att få ett enkelt jobb, ett entréjobb in på arbetsmarknaden. Där stänger regeringen med klinisk precision alla vägar in genom att höja RUT-avdraget och genom att inte göra de reformer som behövs för att skapa lärlingsanställningar på arbetsmarknaden för människor.

Den fråga som många människor ställer är: Om man i dag inte har en utbildning och inte är motiverad att gå en utbildning, vilket jobb ska man då ta på den svenska arbetsmarknaden?

Det regeringen gör nu i sin budget är att man stänger vägen och gör vägen till första jobbet längre genom att försämra RUT-avdrag, höja skatten på arbete och helt enkelt göra allt man kan för att motverka den utveckling som vi ändå vill se, med att det finns fler vägar in, fler entréjobb, fler enkla jobb.

Jag upprepar min fråga till finansministern: Varför är det bättre för människor att gå på socialbidrag än att komma in på arbetsmarknaden med ett enkelt jobb?

Anf. 55 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag tror att Mats Persson behöver lära sig lite mer om den förändring som vi gör på RUT-avdraget innan han drar slutsatsen att det kommer att stänga dörren för många människor på arbetsmarknaden.

Det vi gör är att sänka taket för hur mycket man får dra av. De som drar av över taket är 2 procent av RUT-köparna. Av dem bedöms 1 procent kunna föra över avdraget på den andra personen i hushållet, så de facto är det 1 procent av RUT-köparna som påverkas. De har en genomsnittlig inkomst på 960 000 kronor om året, det vill säga har nästan miljoninkomster. Min bedömning är att många av dem kommer att kunna fortsätta att köpa RUT-tjänster även sedan den här subventionen från staten är borta. Att det skulle ha någon större betydelse för invandrades möjlighet att ta sig in på arbetsmarknaden är faktiskt rent nonsens.

Däremot behöver vi driva en aktiv politik för att människor ska komma in. Jag delar inte Folkpartiets politik med att vi ska ha väldigt låga löner i Sverige. Jag tycker att det är viktigt att man kan ha en lön som man kan leva på. Men självklart kommer vi att behöva jobba med fler dörrar in och fler vägar in. Det gör regeringen också, bland annat i det snabbspår som vi har förslag på i budgeten.

(Applåder)

Anf. 56 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till landsbygdsminister Sven-Erik Bucht.

Efterfrågan på ekologisk mat har ökat mycket de senaste åren i Sverige. Förra året gick konsumtionen upp med 38 procent, och bara första halvåret i år har den gått upp med 50 procent. Man kan verkligen prata om en eko-boom i Sverige. Men tyvärr ser vi inte samma ökning på produktionssidan. Däremot börjar de danska ekobönderna alltmer rikta in sig på den svenska marknaden. Det är inget ont i det, men det är tydligt att det nu finns stora möjligheter att öka den svenska ekoproduktionen.

Jag vill fråga ministern: Vad vill ministern göra för att den ökade efterfrågan på ekomat ska leda till jobb och tillväxt på den svenska landsbygden?

Anf. 57 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Tack för frågan!

Det är helt riktigt att vi har en enorm efterfrågeökning på ekologiska livsmedel i vårt land. Det är inte något som händer bara i Sverige, utan det är också internationellt ett stort tryck på de här frågorna, inte minst om man förflyttar sig västerut till USA, där man talar om en hysteri kring detta.

Den moderna människan kopplar alltmer mat med hälsa. Mat är hälsa. Det är viktigt att primärproduktionen och livsmedelsindustrin kan kroka arm med vad konsumenter efterfrågar. Vi har i dag stor import av ekologiska produkter.

Vi har tillfört 200 miljoner i landsbygdsprogrammet för att stimulera fram mer ekologisk produktion.

Jag får återkomma i mitt nästa inlägg.

Anf. 58 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Jag tycker förstås att det är jättebra att regeringen förstärkte stödet för ekologisk odling i landsbygdsprogrammet med 200 miljoner jämfört med det program som den borgerliga regeringen tog fram. Det var mycket bra och nödvändigt.

Men med tanke på den ekoboomb som vi nu ser i Sverige börjar man bli orolig för att dessa pengar tar slut före 2020. Jag tror att detta stöd till ekoproducenter är mycket viktigt. Det är viktigt både för dem som funderar på att ställa om, eftersom det innebär en kostnad att ställa om, och för dem som är ekoproducenter i dag så att de kan producera mer.

Jag skulle därför vilja fråga ministern följande: Är det möjligt att under innevarande programperiod, alltså före år 2020, anslå mer pengar inom landsbygdsprogrammet till den ekologiska produktionen i Sverige?

Anf. 59 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Det är absolut möjligt. När det gäller det program som är fastlagt och godkänt av kommissionen finns det möjlighet att under programperioden göra två till tre större förändringar. Sedan går det också att under programperioden göra mindre förändringar.

Frågestund

Vi gör nu en mindre förändring som just tar ansats på det som Stina Bergström frågar om. Det handlar om att när en jordbrukare ska ställa om till att bli godkänd för att bedriva ekologiskt jordbruk är det olika tidsgränser för att ställa om mark och vissa djur. Dessa kopplingar gör, om man fortsätter på detta sätt, att den ekologiska bonden kommer att förlora år två i omställningsperioden. Detta är en mindre justering som görs nu.

Men jag är övertygad om att vi vid kommande större justeringar måste se över detta, eftersom det inte är bra att vi importerar den här typen av produkter när vi har alla förutsättningar i detta land att öka denna produktion med tanke på vårt klimat.

Stöd till de svenska mjölkproducenterna

Anf. 60 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Sveriges mjölkbönder har fortfarande ett mycket svårt och utsatt läge. Varje vecka slutar fem mjölkföretag med sin verksamhet. Konsekvenserna av detta kommer att bli enorma.

Regeringen har lagt fram olika förslag, exempelvis om en minskning av skatten på diesel med 29 öre per liter. Det ger mjölkbonden 1 öre per liter mjölk i förbättrad lönsamhet. Vidare har regeringen talat om en kreditgaranti som bankerna säger nej till.

Min fråga till landsbygdsministern är: Vad mer tänker regeringen göra, eller är detta allt som mjölkbönderna kan tänkas få?

Anf. 61 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Det är en besvärlig situation för bönder i dag, och framför allt för mjölkbönder. Det är riktigt, som Magnus Oscarsson säger, att fem slutar varje vecka. Enligt prognosen kommer 260 att sluta 2015. Det är alldeles för många. Men jag vill ändå upplysa om att under alliansregeringens åtta år slutade i snitt 300 bönder per år. Det finns alltså anledning att bromsa upp detta.

Alliansregeringen höjde faktiskt dieselskatten vid två tillfällen. Det var betydligt mer än den dieselskattenhöjning som nu görs. Samtidigt sänkte alliansregeringen dieselskattereduktionen från 2:38 till 90 öre.

Den här regeringen ser allvarligt på detta och höjer dieselskattereduktionen till bönderna från 90 öre till 1:70.

Vi kommer inom kort att komma med information om kreditgarantier och medfinansiering. Men vi har sagt att vi kommer att göra en medfinansiering när det gäller de 76 miljonerna.

Anf. 62 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret.

För bara några veckor sedan var det i Stockholm massor med mjölkbönder från hela landet. Vi och även ministern var med och lyssnade på deras krav och vädjan: Gör någonting nu som kan göra skillnad!

Under många av mina besök runt om i Sverige, hos mjölkföretagare i Ödeshög och mjölkföretagare i Vindeln, har budskapet varit detsamma: Ni politiker måste underlätta när det gäller de extra kostnader som ni politiker har bestämt. Dessa extra kostnader finns bara här i Sverige. Låt oss få konkurrera på samma villkor som bönder i övriga EU.

Min fråga till ministern är: Kommer Sveriges mjölkbönder att få konkurrera på samma villkor som de europeiska bönderna?

Prot. 2015/16:14
15 oktober

Anf. 63 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! De svenska böndernas produktion, både mjölkböndernas och köttböndernas, håller en mycket hög standard. Jag kan säga att vi i Sverige är världsmästare på mjölk i jordbruket. Vi är världsmästare inom djurvelfärd. Vi är också bäst i EU när det gäller antibiotikaanvändning. Vi använder mycket lite antibiotika. Vi har mycket högkvalitativa produkter. Det ska vi fortsätta ha. Vi ska inte konkurrera på någon lågprismarknad, utan vi ska konkurrera med högkvalitativa produkter. Mat är hälsa, och det upptäcker allt fler människor.

Vad gör vi ytterligare? Vi satsar 300 miljoner på dieselskattereduktionen. Vi satsar på exporten för att få ut dessa produkter på nya marknader. Vi har tillsatt en livsmedelsattaché i Peking. Vi har också satsat 300 miljoner i landsbygdsprogrammet på innovation och utveckling. Vi kommer med massor med åtgärder.

Frågestund

Produktionen av studentlägenheter

Anf. 64 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag har en fråga till finansministern. Man kan undra om finansministern har uppmärksammat att det är en bostadsbrist i hela riket men i synnerhet i städer som Göteborg och Stockholm. När det gäller studentlägenheter kan det ta flera år för en student att få en lägenhet.

Nu när Akademiska Hus har ett nytt uppdrag att kunna investera, förvalta och producera nya studentlägenheter väljer de att göra det till viss del. Men den 19 oktober i år kommer det att vara en extrastämma i Akademiska Hus. Då kommer staten att få en utdelning på 6,5 miljarder. Man skulle ha kunnat bygga ungefär 8 000 nya studentbostäder för dessa pengar. Dessa 6,5 miljarder kommer att gå in till statskassan.

Då är min fråga till finansministern: Hur kommer det sig att man vid rådande brist på studentlägenheter inte har valt att bygga studentlägenheter för dessa pengar? Eftersom man inte har gjort det undrar jag vad pengarna kommer att användas till. Kommer de att användas till ökade bidrag?

Anf. 65 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Efter åtta år med alliansregeringen råder det en mycket stor bostadsbrist i stora delar av landet. Det är uppenbart att bostadsbyggandet var mycket eftersatt under alliansregeringens tid, under ledning av Erik Anderssons parti. Det är olyckligt.

Därför vänder regeringen nu bostadspolitiken och kommer med den största bostadspolitiska satsningen på 20 år och med ett särskilt stöd just för att bygga små hyresrätter som ungdomar och studenter, men naturligtvis även andra, ska kunna bo i. Jag tycker att det är ett mycket bra förslag, och jag hoppas att vi kan få stöd av Erik Andersson för detta förslag.

Däremot är Akademiska Hus överkapitaliserat. Dessa pengar går in till staten i år och förbättrar det offentliga finansiella sparandet och används för att betala av på statsskulden i år, men de kommer inte att kunna användas framöver.

Anf. 66 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag hade nästan på känn att finansministern skulle klaga på den tidigare regeringen. Det är inte ovanligt att det händer. Men nu är det faktiskt inte vi som sitter i regeringsställning, utan det är ni, Magdalena Andersson, som gör det. Därför är det ni som ska svara.

Finansministern säger att Akademiska Hus är överkapitaliserat. Men saken är den att de för att kunna dela ut dessa pengar har tagit ett lån för att staten ska kunna få 6,5 miljarder. Anser finansministern då att det är en ansvarsfull ekonomisk politik att de ska ta lån för att kunna ge dessa pengar till staten, pengar som kan gå till de dagliga utgifterna?

Jag har inte fått svar på vad pengarna ska användas till. Vi anser att de skulle ha använts till ett ökat byggande av studentlägenheter.

Finansministern talar om mindre lägenheter. Fördelen med en studentlägenhet är att en student verkligen kan bo i en sådan. När det gäller andra mindre lägenheter, som finansministern talade om, måste man oftast ha ett arbete för att få tillgång till ett kontrakt på en sådan lägenhet.

Anf. 67 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Vi har faktiskt samma principer som den tidigare regeringen när det gäller hur vi ser på statliga bolag. Man har krav på kapital och kapitaliseringsgrad i fråga om bolagen. Har de högre kapitaliseringsgrad gör de förr eller senare en utdelning till staten. Så arbetade den tidigare regeringen, och så arbetar den här regeringen också.

Sedan har bostadsbristen inte uppkommit under det år som vi har suttit vid regeringsmakten, utan det är faktiskt en bostadsbrist som har byggts upp inte minst under de åtta år som Erik Anderssons parti satt i regeringen då bostadsbyggandet var alldeles för litet.

Därför är det så bra att regeringen nu gör den största bostadspolitiska satsningen på 20 år för att vi ska kunna bygga lägenheter och naturligtvis också studentlägenheter.

En svensk kultur

Anf. 68 ARON EMILSSON (SD):

Herr talman! Häromdagen anordnades konferensen Sverige tillsammans, där statsministern stod som värd. Syftet med dagen var att utifrån olika perspektiv belysa nyanländas väg till etablering i Sverige.

En av konferensens talare var Ingrid Lomfors, överintendent för Forum för levande historia. Lomfors anförde följande: "Föreställningen om att det skulle finnas en enhetlig inhemsk kultur som går tillbaka till urminnes tider, den bygger inte på fakta." Uttalandet mötte hård kritik, och trots en pudel i efterhand inställer sig frågan hur kulturministern ser på att man ger uttryck för denna uppfattning. Dels står den i strid med ministrarnas egna tidigare uttalanden, dels skapar den intolerans och försvårar förståelsen för vad människor behöver integreras i när de kommer till Sverige.

Anf. 69 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP):

Herr talman! Jag tackar riksdagsledamoten för frågan.

Det är oerhört viktigt att vi i Sverige har en bred och stor förståelse för vår kultur och vårt kulturarv, den stora förankringen i att människor har rört på sig och att vi inte sätter upp ramar. Det är ett arv som är i ständig utveckling. Jag förväntar mig självklart att vi här i Sveriges riksdags kammar har den förståelsen när vi utvecklar den svenska kulturpolitiken, och jag förväntar mig också det av myndighetschefer och de människor som driver frågorna framåt. Jag är inte alls insatt i det här fallet och hörde inte heller uttalandet, men det är en förväntan jag har.

Anf. 70 ARON EMILSSON (SD):

Herr talman! Jag tackar kulturministern för svaret, och jag noterar att vi båda har förståelse sedan tidigare för att det finns en svensk kultur och att den naturligtvis utvecklas.

Samtidigt återstår flera frågor. Det är naturligtvis allvarligt att en myndighet som har till uppgift att verka för tolerans och brobyggande ger uttryck för intolerans mot Sveriges land och folk, döljer uppenbara trösklar och förringar de utrikes födda som har lyckats anamma den svenska kulturen. Hur kommer ministern att försäkra sig om att den här typen av uttalanden, som snarare stjälper än hjälper just integration och som skapar osämja och kolliderar med andra verksamheter – verksamheter som har till uppgift att främja, värna och visa just svensk kultur, inrikes och utrikes – kan förebyggas i framtiden?

Anf. 71 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP):

Herr talman! Jag har ingen anledning att misstro någon av de myndighetschefer jag har ett ansvar för eller hur de myndigheterna bedrivs. Forum för levande historia är en fantastisk myndighet med ett stort och viktigt uppdrag, och det är självklart för mig att de som leder myndigheten har förståelse för vilket uppdrag de har. Vi har myndighetsdialoger där vi följer upp myndighetschefernas ansvar och arbete, och de kommer att följa sin naturliga gång. I dagsläget har jag ingen anledning att misstro något eller någon.

Frivilligorganisationerna och flyktingmottagandet

Anf. 72 ÅSA LINDESTAM (S):

Herr talman! Min fråga går till inrikesminister Anders Ygeman.

I spåren av de flyktingar som kommer till vårt land har vi sett att det innebär en hård ansträngning för våra myndigheter. Jag vet att myndigheterna behöver stöd – jag tänker främst på Migrationsverket och MSB men kanske även på länsstyrelser och kommuner – och jag vet också att man i dagsläget vänder sig till försvarets och MSB:s frivilligorganisationer, som har utbildning för att klara av vissa av de uppgifter som behöver göras.

Det är väldigt bra, och jag vill påminna om kriget i Libanon 2006. Då behövde UD hjälp med att bemanna telefoner och även med att ta emot människor på Arlanda. Det var svenskar som fanns där, och vi fick till ett snabbt bemötande så att de kunde komma tillbaka till Sverige. Vi skulle kunna göra samma sak i detta med våra frivilligorganisationer, och jag vet att de medlemmar som finns hemskt gärna vill hjälpa till. Skulle ministern

kunna se över hur människor snabbare skulle kunna få ledigt från sina ordinarie jobb?

Anf. 73 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Sverige står inför sin största humanitära insats sedan andra världskriget. Runt om i vårt land välkomnar vi människor som har flytt från krig och förtryck. De har flytt från Asads oljefatsbombningar, från Isils vidriga avrättningar och från det förtryck som sker där.

Vi ska från regeringens sida naturligtvis vidta varje möjlig åtgärd för de människor som frivilligt vill vara med och delta i mottagandet. Jag är djupt imponerad av alla de frivilliginsatser som har gjorts hittills. Vi gör nu veckovisa avstämmningar inom ramen för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap när det gäller hur frivilligsituationen ser ut, hur myndighetssituationen ser ut och hur samarbetet ska se ut. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har också fått regeringens uppdrag att koordinera arbetet mellan frivilligorganisationerna, myndigheterna, stat och kommuner.

Anf. 74 ÅSA LINDESTAM (S):

Herr talman! Det känns skönt att höra att ministern är så insatt i problematiken. Jag vet att till exempel Migrationsverket och MSB frågar efter människor från frivilligorganisationerna som kan komma och hjälpa till. Jag tänker kanske i första hand på Försvarsutbildarna, Röda Korset, Civilförsvarsförbundet och Svenska Lottakåren. De har speciella utbildningar som skulle kunna behövas.

Man får en fråga, och inom 24 timmar ska man sedan finnas på plats i den kommun eller i den myndighet som frågar om hjälp. Det går alltså väldigt snabbt, och man har ett ordinarie arbete som man kanske inte kan släppa. Man har då ingen möjlighet att ställa upp, eftersom arbetsgivaren förmodligen anser att man behöver vara på sin arbetsplats. Om det vore en räddningsinsats skulle räddningsledaren kunna peka och säga: Jag vill ha dig på plats här och nu. Det går dock inte i det här läget, och jag tror ändå att vi skulle behöva någon form av lagstöd för den grupp människor som kan tänka sig att ställa upp och även har utbildningen.

Anf. 75 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Vi får väl inom ramen för det arbete som sker i Regeringskansliet och inom Myndigheten för samhällsskydd och beredskap se över om det finns anledning att ändra lagar. Just nu är vi inte i det läget. Människor behövs även på jobbet, och vi ska vara glada att så många människor i Sverige har ett jobb. Vi fick i dag arbetslöshetsstatistiken, som visar att ungdomsarbetslösheten har sjunkit. Det är glädjande, och det visar att regeringens politik börjar ge resultat i verkligheten.

När det gäller frivilligorganisationerna ska jag även lägga till att Röda Korset har fått 10 miljoner kronor extra att just förmedla till andra organisationer som jobbar med frivilligarbete med anknytning till flyktingmottagandet.

Anf. 76 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Trots att vi har en EU-gemensam och oerhört strikt process för att pröva och godkänna genetiskt modifierade organismer har EU-kommissionen lagt fram ett förslag om att möjliggöra för medlemsländer att hindra eller rent av förbjuda handel med och användning av genetiskt modifierade livsmedel och genetiskt modifierat foder inom sina territorier.

Oavsett vad man har för uppfattning om GMO, herr talman, är detta ett förslag som varje vän av EU:s inre marknad måste säga nej till. Att öppna för att enskilda länder på osäkra grunder ska kunna hindra handel med varor som redan har blivit godkända på EU-nivå är ett hot mot EU:s inre marknad. Trots att förslaget redan har varit uppe för behandling här i riksdagen och på ministernivå i EU har regeringen inte tagit ställning till förslaget.

Därför, herr talman, vill jag fråga landsbygdsminister Bucht varför regeringen inte sätter ned foten och säger nej till detta förslag, som uppenbarligen strider mot principen om EU:s inre marknad.

Anf. 77 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Frågan är under behandling på EU-nivå, och jag fick höra att jordbruksutskottet i parlamentet hade omröstning om den i förrgår. Man röstade nej till förslaget.

Det finns dock en problematik i detta, och det är just att det sätter upp hinder för att varor ska kunna röra sig över gränser. På EU-sidan tittar man på rättsaspekterna – är detta verkligen genomförbart, och finns det konflikter med de WTO-regler vi har godkänt? Frågan är alltså inte tillräckligt belyst för att man i Sverige ska kunna ta ställning till den än.

Anf. 78 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret, men jag tycker att det är djupt olyckligt och märkligt att regeringen inte kan ta ställning till förslaget redan nu. Det är tämligen uppenbart att förslaget står i strid med principerna för EU:s inre marknad. Den inre marknaden med fri rörlighet för varor, tjänster, personer och kapital är grundbulten i EU-samarbetet.

Därför är det anmärkningsvärt och uppseendeväckande att regeringen håller sig passiv i stället för att skarpt reagera mot förslaget som kommissionen har lagt fram.

Jag kan konstatera, precis som ministern, att miljöutskottet i Europaparlamentet i förrgår röstade för att uppmana kommissionen att förkasta förslaget. Och jag konstaterar att bland andra ministrarnas partikamrat Jytte Guteland ställer sig bakom just detta.

Då är min fråga: Menar ministern att Jytte Guteland och övriga i miljöutskottet har fel när de anser att kommissionens förslag borde förkastas och att det äventyrar EU:s principer för den inre marknaden?

Anf. 79 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Den här frågan har vid ett tillfälle varit uppe i ministerrådet. Där har vi sagt att vi vill avvakta vad EU:s rättssekretariat säger, om förslaget står i strid med EU:s principer för den inre marknaden och

Frågestund

WTO:s regler. Frågan kommer säkerligen att komma upp på ett minister-
råd återigen. Vi följer också hanteringen av frågan i parlamentet. Den
kommer att tas upp i parlamentet någon gång i höst.

Arbetsstillfällen inom de gröna näringarna

Anf. 80 GÖRAN LINDELL (C):

Herr talman! Min fråga till landsbygdsminister Bucht handlar om ut-
bildning och kompetens inom de gröna näringarna.

För några dagar sedan kunde vi i debatten i tv:s *Agenda* höra statsmi-
nistern tala om de många enkla jobb som skulle finnas i de gröna näring-
arna, i jord- och skogsbruk. För mig är det en mycket tveksam beskrivning
av verkligheten. Kraven på utbildning i teknik, ekonomi och biologi ökar
ständigt inom branschen. Det ställs allt högre krav på kompetens hos dem
som jobbar där. Forskning, utbildning och innovation är viktiga framtids-
frågor, inte minst inom en bransch som de gröna näringarna.

Jag undrar helt enkelt om landsbygdsministern håller med om att det
finns många enkla jobb inom just de gröna näringarna och hur han ser på
behovet av utbildning och kompetens inom branschen inför framtiden.

Anf. 81 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Tack för frågan!

Utbildning och kompetens är nog avgörande inom alla näringar för att
vi ska lyckas, att vi har välutbildat folk, bra kompetens och också forsk-
ning. Men det säger inte att alla jobb kräver det. Det finns givetvis också
enklare jobb inom de här sektorerna. Inte minst inom den näring som stats-
ministern talade om, skogen, kan man med enklare utbildning utföra
många jobb, typ röjningsjobb, under ledning.

Under regeringen Persson gjordes väldigt stora insatser för gröna jobb
i svenska skogar, som naturvård men också röjningsuppdrag. Det var alltså
människor som fick en grundutbildning och som under ledning kunde ut-
föra ett mycket bra jobb för svensk skog och naturvård. Det finns både och
i den här sektorn.

Anf. 82 GÖRAN LINDELL (C):

Herr talman! Jag känner väl till röjningsarbete både i ledningsgator och
i skogsbruk och vet att det även där handlar om rätt mycket av kunnande
och kompetens.

Att jag ställer frågan beror på de signaler som lätt skickas att det fort-
farande är i jord- och skogsbruk som de enkla jobben finns. Faktum är att
jag träffar många verksamma företagare inom branscherna i dag som upp-
lever stora problem med att rekrytera och framför allt rekrytera personal
med kompetens och kunnande. Det är därför som jag tycker att det här är
en viktig fråga att lyfta fram.

Jag vill gärna höra lite mer om hur ministern ser på möjligheten att
ytterligare utveckla den kompetens och det kunnande som finns bland dem
som söker jobb och att få tillräckligt många att söka jobb inom branschen,
för det kan behövas om vi ska få den goda utveckling som vi säkert alla
vill ha inom de gröna näringarna.

Anf. 83 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Det är helt riktigt. Inom jordbruket möter jag väldigt mycket problematiken att man inte får tag i rätt utbildad personal. Det är brist på djurskötare och brist på maskinskötare. Jag möter också en brist på maskinskötare inom skogsbruket.

Alla i de näringarna tar upp just att problemet är att naturbruksgymnasierna inte får tillräckligt många elever. Elevantalet sjönk drastiskt när den förra regeringen tog bort kravet på att man ska kunna gå vidare till högre utbildning. Det här avser regeringen att förändra. Vi måste få fler att söka sig till de grundläggande utbildningarna på naturbruksgymnasierna och sedan att fler av dem går vidare i utbildning.

Jag har väldigt noga följt det naturbruksgymnasium som finns närmast mig, i Kalix. 97 procent av alla som går där går direkt ut i jobb.

Polisutbildningen

Anf. 84 SANNE ERIKSSON (S):

Herr talman! Jag har en fråga till inrikesminister Anders Ygeman.

Polisens yrkesroll har med tiden blivit alltmer komplex, och kraven på poliserna ökar. Det krävs en mängd olika kompetenser för att klara av polisarbetet i dag. En av anledningarna är den ökade it-brottslighet som sker.

I sin nuvarande utformning är grundutbildningen för en polis ungefär fem terminer, fyra i studier och en i VFU, så kallad verksamhetsförlagd utbildning.

På vilket sätt tror inrikesministern att regeringens förslag om att göra polisutbildningen till en högskoleutbildning bättre kan rusta poliserna för det yrke som de utbildar sig till?

Anf. 85 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Tack för frågan! Frågeställningen i sig fångar grunden för att polisutbildningen måste bli en högskoleutbildning, som den är i alla våra grannländer, nämligen genom att samhället förändras och brottsligheten får mer och mer av it-komponenter. Därmed måste också polisutbildningen förändras, så att de poliser som om några år går ut sin utbildning gör det med den kompetens som krävs för att klara den brottslighet de kommer att möta. Det ger också en möjlighet för polisutbildningen att dra nytta av hela den akademiska världen och förhoppningsvis även få på plats polisforskning i Sverige, så att man i arbetet inom polisen mer kan dra nytta av all den kunskap som finns i polisorganisationen, omsätta den i forskning och arbetsresultat och på det sättet lösa fler brott.

Anf. 86 SANNE ERIKSSON (S):

Herr talman! Tekniken har ju inte bara gjort polisyrket mer komplext utan också lett till en ökad efterfrågan på polisforskning – polisforskning som är relevant för själva polisverksamheten. Den går mycket hand i hand med verksamheten. På engelska benämns det crime science, att söka vägar för att förhindra brott och inte bara utreda brott. Det är en forskning som bedrivs på bland annat Uppsala universitet.

Hur ser inrikesministern på att omvandlingen till högskoleutbildning kan påverka själva polisforskningen?

Anf. 87 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Först bara ett konstaterande, även om det ordet nu har blivit lite belastat: Vi har ingen forskning i Sverige med polisarbetet som huvudämne, som man har i flera andra länder. Den polisforskning som bedrivs i Sverige bedrivs inom andra huvudämnena. Det kan vara kriminologi, sociologi, psykologi och till och med företagsekonomi. Tanken med att göra om polisutbildningen till en högskoleutbildning och att få polisforskning på plats är att man ska kunna forska utifrån polisens yrkesroll och dra nytta av all den kunskap som finns hos de enskilda polismännen och höja yrkeskunskapen och yrkesstoltheten i polisyrket.

Jag hoppas att vi med den nya polisutbildningen på plats också ska få en polisforskning med polisarbetet som huvudämne, som i en del av våra grannländer, och därmed på sikt stärka svensk polis.

Rättviseförmedlingen och rekrytering till statliga tjänster

Anf. 88 BENGT ELIASSON (FP):

Herr talman! Min fråga riktar sig till kultur- och demokratiministern.

Tidigt i den här mandatperioden beslöt ministern att anlita organisationen Rättviseförmedlingen som rekryteringsbyrå inför tillsättningen av bolags- och myndighetsstyrelser med mera. Detta har ministern och jag tidigare debatterat. Då gjorde vi det från en mer teoretisk synvinkel på mångfald, bredd och kompetens, eftersom beslutet då var alldeles färskt. Nu vill jag ta upp frågan från ett mer konkret perspektiv. Rättviseförmedlingen har nu kommit med sin lista på kandidater, och genom medier har vi kunnat ta del av den.

Min fråga till demokratiministern är om hon fortfarande, nu med facit i hand, står fast vid att beställningen från Rättviseförmedlingen ger mer mångfald, bredd och djup vid rekryteringen till viktiga statliga poster.

Anf. 89 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNKE (MP):

Herr talman! Förtjänst och skicklighet är det som ska vara ledmotivet när man rekryterar till staten, och det är fortsatt ledmotivet. Men konkurrensen har inte varit tillräckligt stor.

När vi har letat efter de bästa till alla de poster som vi ska tillsätta har vi tittat i en för snäv krets. Det är samma namn som kommer upp om och om igen.

Efter att jag tagit del av detta och sett det svart på vitt var min ambition att bredda det. I Sverige finns det, runt om i våra verksamheter och i samhället i stort, en massa kompetenser som aldrig kommer på tal. Hur får vi då tag på dem? Jo, vi vänder oss till ett antal aktörer som jobbar med att få fram kompetenser och människor med fler erfarenheter och fler perspektiv. Rättviseförmedlingen är en av de aktörerna. När vi gör bedömningen av vem som är rätt person för en uppgift behöver vi ha ett så brett underlag som möjligt. Det var ett väldigt lyckat samarbete.

Anf. 90 BENGT ELIASSON (FP):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Rättviseförmedlingens definition av begreppet ”mångfald” kan man enligt min mening se som mycket snäv. Mångfald handlar enligt dem enbart om sådant som hudfärg, ursprung, etnicitet och kön. Men är rättvisa verkligen att bedöma människor utifrån den här typen av medfödda egenskaper?

Det räcker att ta en titt på deras listor. De allra flesta som rekommenderas har till exempel en stark politisk slagsida. Det är väldigt ensidigt. Är detta kontroversiellt för en lobbyorganisation? Nej, inte alls. Men för en rekryteringsbyrå är det helt uppenbart så.

Min fråga kvarstår. Anser ministern att Rättviseförmedlingen är en opolitisk förening som inte torgför politiska åsikter eller arbetar för annan agenda än mångfaldens? De flesta verksamheter blir bättre av att det finns människor med olika perspektiv. Om detta är vi helt eniga.

Anf. 91 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP):

Herr talman! När regeringen tillsätter en tjänst är det oerhört viktigt att vi får den absolut bästa på den posten. För att finna den absolut bästa kan regeringen använda sig av olika verktyg, till exempel rekryteringsbyråer. Det gör vi fortsatt. Men jag såg att jag behövde mer – fler perspektiv, fler röster och andra erfarenheter. Då var en av de aktörer som jag anlidade Rättviseförmedlingen. De listor som de har tagit fram är till god hjälp. Läser man dem ser man att det finns enorma kompetenser.

Men det betyder inte att jag enbart tittar på deras listor. Där fanns bara ca 300 namn – jag behöver många fler. Jag behöver tusentals namn. Jag ska tillsätta 400 tjänster under mandatperioden, så jag behöver verkligen ett brett underlag för att hitta de bästa. Jag tänker vända på varenda sten. Det kommer inte att finnas några gräddfiler kvar, utan här ska det konkurreras ut till hundra procent.

Anf. 92 ANDRE VICE TALMANNEN:

Därmed är dagens frågestund avslutad. Jag tackar statsråden och deltagande ledamöter.

§ 11 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 14 oktober

2015/16:64 Det statliga riskkapitalet och Inlandsinnovation

av *Helena Lindahl* (C)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:65 Konsekvenser av ny stödområdesindelning för jordbruket i norra Sverige

av *Helena Lindahl* (C)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

Prot. 2015/16:14

15 oktober

Frågestund

2015/16:66 Tillstånd för längre ledbussar

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:67 Bärgning och bogsering av långa ekipage

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:68 Hantverkskunnandets status och bevarande

av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:69 Beskattning av el för elbussar

av *Lotta Finstorp* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:70 Åtkomst av mark vid bygge av cykelleder

av *Lotta Finstorp* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:71 Arbetslöshetsskapande åtgärder

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 oktober

2015/16:133 Kommuners och företags fusk med a-kassan

av *Fredrik Schulte* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:134 Tofta skjutfält på Gotland

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:135 Nyanländas jobb i de gröna näringarna

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:136 Nya försök att särbehandla mc-åkare

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:137 Kriterier för en feministisk regering

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:138 Medborgarlön

av *Johan Hultberg* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:139 Satsningar på infrastruktur

av *Anders Åkesson* (C)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:140 Försöksverksamhet med undantag från kösystemet
av *Betty Malmberg* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

Prot. 2015/16:14
15 oktober

2015/16:141 100-klubben

av *Elisabeth Svantesson* (M)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:142 Sveriges behov av fler utbildade hantverkare

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:143 Ökad takt i statens tillgänglighetsarbete

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:144 Vitryssland

av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 14 oktober

2015/16:58 Rekokultur

av *Jörgen Warborn* (M)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:59 Sjönära bebyggelse

av *Lotta Finstorp* (M)
till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2015/16:60 Rättvisa villkor för veterinärer

av *Lotta Finstorp* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:61 Volkswagens miljöfusk

av *Johan Hultberg* (M)
till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:62 Öppenhet och transparens i TTIP-förhandlingarna

av *Amineh Kakabaveh* (V)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:63 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:64 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:65 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:66 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:67 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:80 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2015/16:81 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2015/16:82 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:83 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:84 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2015/16:85 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:68 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:69 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:70 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till statsrådet Kristina Persson (S)

2015/16:71 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:72 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:73 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:74 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2015/16:75 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2015/16:76 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:77 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:78 Blockering av illegala film- och tv-sajter

av *Jörgen Warborn* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:79 Det växande problemet med streamning från olaglig källa

av *Jörgen Warborn* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:86 Internationaliseringsstöd till företag inom den kreativa näringen

av *Jörgen Warborn* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:91 Framväxten av tältläger

av *Mats Persson* (FP)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:88 Yrkeshögskolan och karriärväxling

av *Erik Bengtzboe* (M)

till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:87 Skolans koppling till arbetslivet

av *Erik Bengtzboe* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:89 Hemvärnets samarbete med USA:s nationalgarde

av *Allan Widman* (FP)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:92 Konkurrens mellan offentlig och privat sektor

av *Markus Wiechel* (SD)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:101 Höjningen av bensinskatten i ett jämställdhetsperspektiv

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:93 De näringspolitiska aspekterna på området offentlig upphandling

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:94 Hemtjänst utan biståndsbedömning

av *Barbro Westerholm* (FP)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:96 Effekter av regeringens åtgärder för att öka bostadsbyggandet

av *Fredrik Schulte* (M)

till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2015/16:95 Förslag till rådets beslut om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik

av *Fredrik Schulte* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:107 Hyresnämndens beslut att stoppa uthyrning via Airbnb

av *Fredrik Schulte* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:97 Innovationsrådet

av *Jörgen Warborn* (M)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2015/16:100 Regeringens stöd för att traineejobb och extratjänster ger fler jobb

av *Fredrik Schulte* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:99 Hur många jobb regeringens politik skapar 2016

av *Fredrik Schulte* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:108 Regeringens bedömning av antalet nya jobb i offentlig sektor

av *Fredrik Schulte* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:105 Regeringens arbete mot förtryck av unga kvinnor

av *Teres Lindberg* (S)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:103 Försvarsmaktens synlighet för framgångsrik rekrytering

av *Hans Wallmark* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:104 Kärnkraft och elintensiv industri

av *Betty Malmberg* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:106 Kvinnors företagande

av *Betty Malmberg* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:102 Gymnasieelevers undervisningstid

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:118 100 dagar

av *Ida Drougge* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:115 Det fria skolvalet

av *Ida Drougge* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:116 Det fria skolvalet

av *Ida Drougge* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:117 Lärarutbildningen

av *Ida Drougge* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:112 Lärarutbildningen

av *Ida Drougge* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:113 Ung företagsamhet

av *Ida Drougge* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:114 Validering

av *Ida Drougge* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:109 Kopplingen mellan gymnasieskolan och arbetsmarknaden

av *Ida Drougge* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:111 Fler med gymnasieutbildning

av *Ida Drougge* (M)

till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:119 Lärarutbildningen

av *Ida Drougge* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

Prot. 2015/16:14

15 oktober

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 15.02.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen

kl. 13.21 och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

MADELEINE GABRIELSON HOLST

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om ersättare.....	1
§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning.....	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Anmälan om faktapromemorior	2
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott.....	2
§ 6 Förnyad bordläggning.....	2
§ 7 Svar på interpellationerna 2014/15:765 och 2015/16:15 om den turkiska regeringens agerande	3
Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	3
Anf. 2 JABAR AMIN (MP).....	3
Anf. 3 AMINEH KAKABAVEH (V).....	4
Anf. 4 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	5
Anf. 5 JABAR AMIN (MP).....	6
Anf. 6 AMINEH KAKABAVEH (V).....	7
Anf. 7 SERKAN KÖSE (S)	8
Anf. 8 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	9
Anf. 9 JABAR AMIN (MP).....	10
Anf. 10 AMINEH KAKABAVEH (V).....	10
Anf. 11 SERKAN KÖSE (S)	11
Anf. 12 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	11
§ 8 Svar på interpellation 2015/16:30 om motköp i samband med vapenaffärer.....	12
Anf. 13 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	12
Anf. 14 STIG HENRIKSSON (V).....	12
Anf. 15 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	13
Anf. 16 STIG HENRIKSSON (V).....	14
Anf. 17 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	14
Anf. 18 STIG HENRIKSSON (V).....	15
Anf. 19 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	15
§ 9 Svar på interpellation 2015/16:40 om nivån på hushållens skuldsättning	16
Anf. 20 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	16
Anf. 21 ANETTE ÅKESSON (M).....	17
Anf. 22 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	18
Anf. 23 ANETTE ÅKESSON (M).....	19
Anf. 24 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	20
Anf. 25 ANETTE ÅKESSON (M).....	21
Anf. 26 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	22
Ajournering.....	23
Återupptagna förhandlingar	23
§ 10 Frågestund	23
Anf. 27 ANDRE VICE TALMANNEN	23
<i>Den svenska filmpolitiken.....</i>	<i>23</i>
Anf. 28 OLOF LAVESSON (M)	23
Anf. 29 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	23
Anf. 30 OLOF LAVESSON (M)	24

Anf. 31 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP).....	24
<i>Kostnaden för migrationspolitiken</i>	25
Anf. 32 MARKUS WIECHEL (SD)	25
Anf. 33 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	25
Anf. 34 MARKUS WIECHEL (SD)	25
Anf. 35 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	25
<i>Stödet till mjölkbönder</i>	26
Anf. 36 KRISTINA YNGWE (C)	26
Anf. 37 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S)	26
Anf. 38 KRISTINA YNGWE (C)	26
Anf. 39 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S)	27
<i>Konsekvenser av utfasning av kärnkraftsreaktorer</i>	27
Anf. 40 HANNA WESTERÉN (S)	27
Anf. 41 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	27
Anf. 42 HANNA WESTERÉN (S)	28
Anf. 43 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	28
<i>Slopandet av den borte tidsgränsen i sjukförsäkringen</i>	28
Anf. 44 LOTTA FINSTORP (M).....	28
Anf. 45 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	29
Anf. 46 LOTTA FINSTORP (M).....	29
Anf. 47 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	29
<i>Nedtrappning av ränteavdragen</i>	30
Anf. 48 HÅKAN SVENNELING (V).....	30
Anf. 49 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	30
Anf. 50 HÅKAN SVENNELING (V).....	30
Anf. 51 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	31
<i>Behovet av enkla jobb på arbetsmarknaden</i>	31
Anf. 52 MATS PERSSON (FP)	31
Anf. 53 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	31
Anf. 54 MATS PERSSON (FP)	32
Anf. 55 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	32
<i>Den svenska ekologiska produktionen</i>	33
Anf. 56 STINA BERGSTRÖM (MP)	33
Anf. 57 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S)	33
Anf. 58 STINA BERGSTRÖM (MP)	33
Anf. 59 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S)	33
<i>Stöd till de svenska mjölkproducenterna</i>	34
Anf. 60 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	34
Anf. 61 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S)	34
Anf. 62 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	34
Anf. 63 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	35

<i>Produktionen av studentlägenheter</i>	35
Anf. 64 ERIK ANDERSSON (M)	35
Anf. 65 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	35
Anf. 66 ERIK ANDERSSON (M)	36
Anf. 67 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	36
<i>En svensk kultur</i>	36
Anf. 68 ARON EMILSSON (SD)	36
Anf. 69 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	36
Anf. 70 ARON EMILSSON (SD)	37
Anf. 71 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	37
<i>Frivilligorganisationerna och flyktingmottagandet</i>	37
Anf. 72 ÅSA LINDESTAM (S)	37
Anf. 73 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	38
Anf. 74 ÅSA LINDESTAM (S)	38
Anf. 75 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	38
<i>Handeln med GMO-produkter</i>	39
Anf. 76 JOHAN HULTBERG (M)	39
Anf. 77 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S)	39
Anf. 78 JOHAN HULTBERG (M)	39
Anf. 79 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S)	39
<i>Arbetsstillfällena inom de gröna näringarna</i>	40
Anf. 80 GÖRAN LINDELL (C)	40
Anf. 81 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S)	40
Anf. 82 GÖRAN LINDELL (C)	40
Anf. 83 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S)	41
<i>Polisutbildningen</i>	41
Anf. 84 SANNE ERIKSSON (S)	41
Anf. 85 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	41
Anf. 86 SANNE ERIKSSON (S)	41
Anf. 87 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	42
<i>Rättviseförmedlingen och rekrytering till statliga tjänster</i>	42
Anf. 88 BENGT ELIASSON (FP)	42
Anf. 89 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	42
Anf. 90 BENGT ELIASSON (FP)	42
Anf. 91 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	43
Anf. 92 ANDRE VICE TALMANNEN	43
§ 11 Anmälan om interpellationer	43
§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar	44
§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor	45
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 15.02.	49